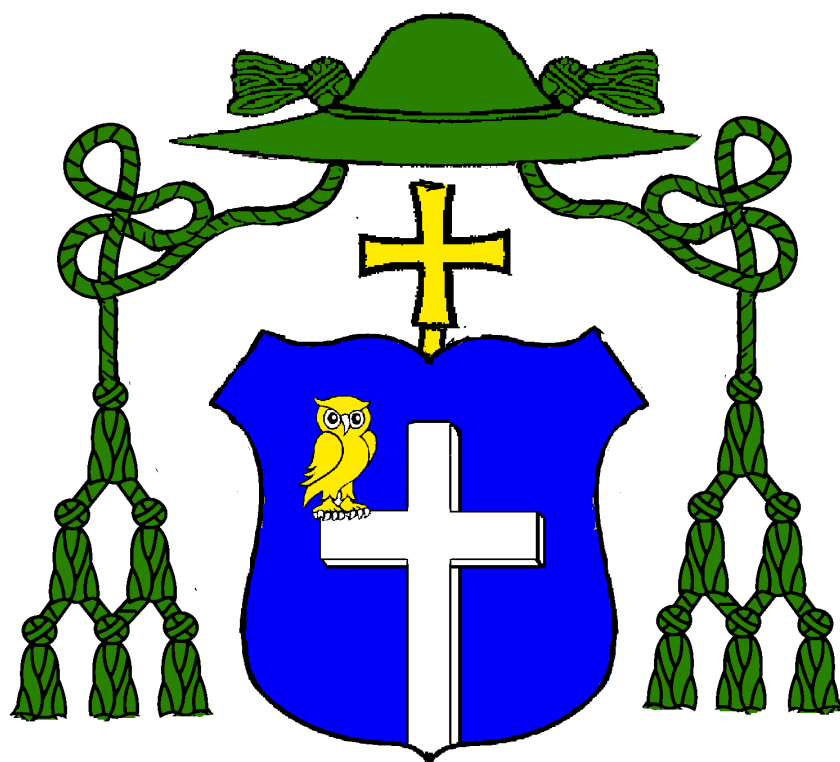

**Pavol Zemko - Paweł Stanisław Czarnecki – Beáta Áčová - Martin
Klement – Simona Rečná**

SLOVANSKÝ MOJŽIŠ

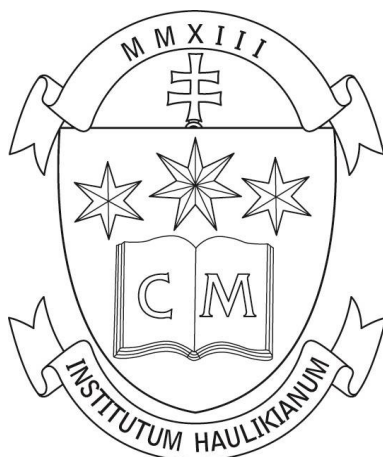
Text neprešiel jazykovou úpravou

Ivona Matúšová pre Haulikov inštitút
Trnava 2021

1.vydanie
122 s.

Elektronická publikácia
ISBN 978 – 80 – 89979 – 22 - 6

HAULIKOV INŠTITÚT TRNAVA

COLLEGIUM HUMANUM WARSZAWA

COLLEGIUM HUMANUM
SZKOŁA GŁÓWNA MENEDŻERSKA

Zostavovatelia publikácie:

- doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph. D. h. c., EMBA, LL. M., O.C.H. – associate profesor
- Dr.h.c. prof. dr hab inż ThLic. Paweł Stanisław Czarnecki, MBA, DBA, LL.M., MPH
- PhDr. Beáta Áčová, PhD, MBA, LL. M.
- PhDr. PaedDr. Mgr. Martin Klement, PhD, Ph. D. h. c., MBA, LL. M.
- PhDr. Simona Rečná

Obsahový zámer:

- Prednášky z medzinárodnej vedeckej konferencie na tému: *Slovan - Slovák a či Chorvát, ktorý žil pre Cirkev a národ*, Banská Bystrica, 17. februára 2021, konanej z príležitosti 170.výročia biskupskej konsekrácie J. Exc. Mons. PhDr. Štefana Moysesu – banskobystrického biskupa, prvého predsedu Matice slovenskej a 165.výročia vymenovania J. Em. Mons. ThDr. Juraja Haulika za prvého záhrebského arcibiskupa a zároveň prvého chorvátskeho kardinála

Vedecký výbor:

- doc. Ing. Ján Bitter, CSc
- prof. Ing. Miriam Bitterová, PhD
- prof. dr hab inż ThLic. Paweł Stanisław Czarnecki, MBA, DBA, LL.M., MPH, Dr.h.c. mult., O.C.H. – Warszawa, Poľská republika
- doc. Ing. Ján Jasovský, PhD, Dr.h.c.
- doc. Dr. Jan Popelka, CSc – Hradčovice, Česká republika
- prof. Mgr. art. Božidara Turzonovová, Ph. D.
- doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th.D., Ph.D.h.c., EMBA, LL.M., O.C.H. – associate professor

Organizačný výbor:

- PhDr. Beáta Áčová, PhD, MBA, LL.M.
- PhDr. PaedDr. Martin Klement, PhD, Ph.D.h.c., MBA, LL. M.
- PhDr. Mária Marková, PhD
- Bc. Ivona Matúšová, MBA, O.C.H.
- PhDr. Simona Rečná
- Mgr. Jarmila Šturdíková
- Mgr. Monika Šturdíková
- Mgr. Vladimír Žák

Moderátori konferencie:

- Alojz Matúš
- Ľubica Štefunková

Program konferencie:

Privítanie: Bc. Ivona Matúšová, MBA, O.C.H. –
podpredsedníčka Haulikovho inštitútu v Trnave

Prednášky:

1. *Kardinál Haulik podporoval Štefana Moysesu:* PhDr. PaedDr. Mgr. Martin Klement, PhD, Ph.D.h.c., MBA, LL. M. – doktorand, Gréckokatolícka teologická fakulta Prešovskej univerzity Prešov + PhDr. Beáta Áčová, PhD, MBA, LL. M. – Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava
2. *Kázeň Štefana Moysesu, Semeno je slovo Božie:* Mgr. Michaela Šátková – Filozofická fakulta, Masarykova univerzita Brno

3. *Biskupská vysviacka Mons. PhDr. Štefana Moysesesa vo svetle apoštolskej postupnosti*: doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th.D., Ph.D.h.c., EMBA, LL.M., O.C.H. – associate professor – Haulikov inštitút Trnava + prof. dr hab inž ThLic. Paweł Stanisław Czarnecki, MBA, DBA, LL.M., MPH, Dr.h.c. mult., O.C.H. – Collegium humanum Warszawa + PhDr. Simona Rečná – doktorandka, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava
4. *Osobný erb biskupa Moysesesa*: PhDr. Ladislav Vrtel, A.I.H., O.C.H. – herold Slovensko, člen Medzinárodnej heraldickej akadémie a hlavný štátny radca pre heraldickú tvorbu Ministerstva vnútra SR
5. *Chronológia curricula vitae Štefana Moysesesa*: PhDr. Beáta Áčová, PhD, MBA, LL. M. PhDr. PaedDr. – Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava + Mgr. Martin Klement, PhD, Ph.D.h.c., MBA, LL.M. – doktorand Gréckokatolícka teologická fakulta Prešovskej univerzity Prešov + PhDr. Simona Rečná – doktorandka, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava

Záver: Bc. Ivona Matúšová, MBA, O.C.H. – podpredsedníčka Haulikovho inštitútu v Trnave

Zostavovatelia kolektívnej publikácie:

- doc.ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph.D.h.c., EMBA, LL. M., O.C.H. – associate professor
- Dr.h.c. prof. dr hab inż ThLic. Paweł Stanisław Czarnecki, MBA, DBA, LL.M., MPH
- PhDr. Beáta Áčová, PhD, MBA, LL. M.
- PhDr. PaedDr. Mgr. Martin Klement, PhD, Ph.D.h.c., MBA, LL. M.
- PhDr. Simona Rečná

Recenzenti:

- PhDr. Beáta Áčová, PhD, MBA, LL. M.
- PhDr. Mária Marková, PhD
- PhDr. PaedDr. Mgr. Martin Klement, PhD, Ph.D.h.c., MBA, LL. M.

Technická spolupráca:

- Bc. Ivona Matúšová, MBA, O.C.H.

Za obsah príspevkov zodpovedajú autori

Text neprešiel jazykovou úpravou

KARDINÁL HAULIK PODPOROVAL ŠTEFANA MOYSESA

Martin Klement – Beáta Áčová

Abstrakt

Zásluhou kardinála Haulika sa Moyses dostal do Záhrebu, kde sa stal významným a aktívnym členom chorvátskeho náboženského života. Haulik sa tak určite pre neskoršie Moysesovo pôsobenie stal jeho biskupským vzorom.

Kľúčové slová

Kardinál, Haulik, Záhreb, Moyses, profesor, kanonik

Kardináli pochádzajúci zo Slovenska

Zo Slovenska pochádza celkovo šesť kardinálov, ktorí slúžili v Katolíckej cirkvi v posledných dvesto rokoch.¹ Piaty z nich boli diecéznymi biskupmi a posledný z nich – ešte žijúci - je tzv. kuriálnym rímskym kardinálom, ktorý podstatnú časť svojho života pracoval v centrálnych úradoch priamo v Ríme: Najskôr ako úradník, potom generálny sekretár Biskupskej synody, ďalej ako prefekt

¹ Porov. ZEMKO, P. 2019. Slovenskí kardináli. In: DEŽELIČ, V., st. 2019. *Trnavský rodák kardinál Haulik, záhrebský arcibiskup 1788 – 1869*. Trnava: Haulikov inštitút, 2019, 2.vydanie, 232 s. ISBN 978 – 80 – 973532 – 1 – 6.

Kongregácie pre evanjelizáciu národov a napokon ako predseda Pápežského komitátu pre medzinárodné eucharistické kongresy. V súčasnosti len ako *emeritus* pri dobrom zdraví, v požehnanom veku a stále žijúci v Ríme.

Štyria kardináli žili mimo územia nášho Slovenska – traja kardináli – Rudnay, Scitovský, Černoch v Ostrihome ako primasovia Uhorska; kardinál Haulik v Záhrebe a žijúci kardinál Tomko je stále v Ríme. Jedine kardinál Korec sa narodil a aj žil na území nášho Slovenska – ako biskup v Nitre. Kardinála Korca vyznamenal pápež sv. Ján Pavol II., keď ho povolal za *exercitatora* duchovných cvičení pre pápeža a rímsku kúriu v roku 1998 s témou: *Kristus včera, dnes i naveky*. Na Slovensku vyšli aj tlačou vo Vydavateľstve Lúč v tom istom roku 1998. *Slovákmi – kardinálmi* v našej poslednej dvestoročnej histórii boli od:

- 2.októbra 1826, pápež Lev XII. vymenoval ostrihomského arcibiskupa – primasa Uhorska Alexandra Štefana Rudnaya, rodáka z Považian kardinálom presbyterom *in pectore*, čo bolo zverejnené 15. decembra 1828, no nebol mu určený žiadny titulárny kostol
- 16.novembra 1854, pápež bl. Pius IX. vymenoval ostrihomského arcibiskupa – primasa Uhorska Jána Krstiteľa Scitovského de Nagy Kér, rodáka z Košickej Belej kardinálom - kňazom, určil mu titulárny kostol *Santa Croce in Gerusalemme* v Ríme
- 16.júna 1856, pápež bl. Pius IX. vymenoval záhrebského arcibiskupa – metropolitu Juraja Haulika de Várallya, rodáka z Trnavy kardinálom – kňazom, určil mu titulárny kostol *Santi Qurico e Giulitta* v Ríme
- 25.mája 1914, pápež sv. Pius X. vymenoval ostrihomského

arcibiskupa – primasa Uhorska Jána Černocho, rodáka zo Skalice kardinálom - kňazom, určil mu titulárny kostol *Sant' Eusebio* v Ríme

- 25.mája 1985, pápež sv. Ján Pavol II. vymenoval generálneho sekretára Biskupskej synody v Ríme, arcibiskupa Jozefa Tomka rodáka z Udavského kardinálom – diakonom, určil mu titulárny kostol *Gesú Buon Pastore alla Montagnola* v Ríme; po ustanovení prefektom Kongregácie pre evanjelizáciu národov v Ríme ho pápež sv. Ján Pavol II. povýšil za kardinála – kňaza a určil mu titulárny kostol *Santa Sabina* v Ríme
- 28.júna 1991, pápež sv. Ján Pavol II. vymenoval nitrianskeho biskupa Jána Chryzostoma Korca rodáka z Bošian kardinálom - kňazom, určil mu titulárny kostol *Santi Fabiano e Venanzio a Villa Fiorelli* v Ríme.

J. Em. Mons. ThDr. Alexander Štefan kardinál Rudnay de Rudna et Divékujfalu (1760 - 1831), prvý Slovak - kardinál

Narodil sa 4.októbra 1760 v Kríži nad Váhom (dnešné Považany). Študoval v Nitre, Bratislave, Trnave, Budíne a v Bratislave. 12.októbra 1783 ho vysvätili za kňaza v Trnave a v roku 1784 získal doktorát z teológie. Ako kaplán pôsobil v Častej, Hronskom Beňadiku, Trnave a nakoniec bol farárom v Krušovciach. Tu napísal *Kázne príhodné, a iné, to gest 82 Reči duchovních od nebohého Arcibiskupa Ostrihomského w Krušovách nekdi prednesených a vlástnú Rukú spísaných*, ktoré vyšli v Trnave u Jelínka v roku 1833.V roku 1805 sa stal ostrihomským kanonikom, 1806 rektorom Kňazského seminára v Trnave a profesorom teológie. V roku 1808 bol vymenovaný za titulárneho biskupa, ostrihomského generálneho vikára a miestodržiteľského radcu. V roku 1816 bol vymenovaný za diecézneho biskupa Alba Julii. V roku 1819 bol

vymenovaný ostrihomským arcibiskupom a uhorským prímasom. Nasledujúci rok 1820 preniesol svoje sídlo spolu s kapitulou z Trnavy naspäť do Ostrihomu. V roku 1822 začal so stavbou novej ostrihomskej katedrály a tiež v tom istom roku usporiadal celodiecéznu synodu v Bratislave. Hoci bol stúpencom Viedne, podporoval rozvoj kultúry Slovákov – bol členom a mecenášom Slovenského učeného tovarišstva; vydanie Palkovičovej Biblie v slovenčine v roku 1829; v roku 1870 súhlasil so vznikom Spolku sv. Vojtecha v Trnave. V roku 1826 ho pápež Lev XIII. vymenoval za kardinála – kňaza *in pectore*, čo zverejnil v roku 1828. No neurčil mu žiadny titulárny rímsky kostol. Z tejto doby pochádza jeho slávny výrok: *Slavus sum, et si in cathedra Petri forem, Slavus ero - Slovákom som, a keby som bol i na Petrovom stolci, Slovákom zostanem*. Zomrel 13.septembra 1831 v Ostrihome, kde bol aj pochovaný v katedrálnej krypte.

*J. Em. Mons. Alexander Štefan kardinál Rudnay, ostrihomský arcibiskup a uhorský primas,
prvý Slovák - kardinál ²*

²https://www.google.com/search?q=Rudnay,+kardin%C3%A1l&client=firefox-b-d&sxsrf=ALeKk017OTuLITvw1HCb9FiL4nn13Hyj7A:1585841101745&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=8sZAj30E9Jg61M%253A%252C%252CXuNTWwsZ8cb2ZM%252C%252Fm%252F07kfpmh&vet=1&usq=AI4 - kRoRd9Xgvg79sqvTA25WMgAq1DBZQ&sa=X&ved=2ahUKEwi1nqi8hsroAhXGAewKHcgZAJkQ_B0wE3oEC_AQQAw#imgsrc=wEQT7McqBfgQeM

**J. Em. Mons. ThDr. PhDr. Ján Krstiteľ kardinál Scitovský
de Nagyker (1785 – 1866) druhý Slovák - kardinál**

Narodil sa 1.novembra 1785 v Košickej Belej. Do školy chodil v Jelšave a v Rožňave. Teológiu absolvoval v Trnave, kde aj v roku 1808 získal doktorát z filozofie. 5.novembra 1809 bol v Jasove vysvätený za kňaza rožňavskej diecézy. Pôsobil ako stredoškolský profesor filozofie a matematiky v Rožňave, potom vyučoval na vysokej škole aj teológiu. V roku 1813 získal aj doktorát z teológie. Stal sa rožňavským kanonikom a rektorom seminára. V roku 1835 mu panovník Ferdinand V. dovolil používať erb a titul de Nagyker (t.j. z Veľkého Kýra). V roku 1828 bol vysvätený za rožňavského biskupa, ktorým bol až do roku 1838, kedy sa stal diecéznym biskupom v Pécsi. V roku 1849 bol vymenovaný za ostrihorského arcibiskupa a uhorského prímasa, pričom do roku 1853 bol aj apoštolským administrátorom svojej predchádzajúcej pécsskej diecézy. V roku 1851 vysvätil za biskupa Štefana Moysesu. Počas svojho pôsobenia v Ostrihome preniesol z Trnavy Kňazský seminár sv. Štefana do Ostrihomu; do Trnavy uviedol jezuitov a zveril im novozriadené arcibiskupské gymnázium; napokon v roku 1856 vysvätil novú katedrálu v Ostrihome, aj keď ešte nebola celkom dokončená. Bl. Pius IX., pápež ho v roku 1853 vymenoval za kardinála a 16.novembra 1854 sa stal kardinálom - kňazom s titulárnym kostolom *Santa Croce in Gerusalemme* v Ríme. Zomrel 19.októbra 1866 v Ostrihome, kde bol aj pochovaný v katedrálnej krypte.

J. Em. Mons. Ján Krstiteľ kardinál Scitovský, ostrihomský aribiskup a uhorský prímás, druhý Slovák - kardinál³

3

<https://www.google.com/search?xsrf=ALeKk00EK10ajD29taMB9C23APALV7n1LQ:1585842448122&q=Scitovsk%C3%BD,+kardin%C3%A1l,+foto&tbm=isch&source=univ&client=firefox-b-d&sa=X&ved=2ahUKEwiVyKi-i8roAhVQDewKHRquCkwQ7Al6BAgKEBk&biw=1366&bih=654#imgsrc=fq6Sj4AZNrFbiM>

J. Em. Mons. ThDr. Juraj kardinál Haulik de Várallya (1788 – 1869), tretí Slovák - kardinál

Záhrebský biskup, prvý záhrebský arcibiskup a prvý chorvátsky kardinál - ak nerátame Antona kardinála Vrančiča, ktorý zomrel skôr, ako sa dozvedel, že bol vymenovaný kardinálom, je Haulik prakticky prvým chorváckym kardinálom. Narodil sa 20.apríla 1788 ako Slovák v Trnave a zomrel 11.mája 1869 ako Chorvát v Záhrebe. Bol tajomníkom prvého Slováka – kardinála Rudnaya, ktorý ho v roku 1825 vymenoval aj za ostrihomského kanonika; stal sa nástupcom Slováka – záhrebského biskupa Alexandra Alagoviča z Malženíc; druhý Slovák – kardinál Scitovský ho pozval na posviacku novej katedrály v Ostrihome. Tak ako druhého Slováka – kardinála Scitovského aj Haulika – tretieho Slováka vymenoval za kardinála – kňaza bl. Pius IX., pápež v roku 1856 a prideliť mu titulárny kostol *Santi Qurico e Giulitta* v Ríme. Dvakrát bol zastupujúcim chorváckym bánom – správcom krajiny. V Chorvátsku zakladal cirkevné i svetské spolky, ľudové školy a tiež dal postaviť mnohé kostoly. Založil prvý chorvátsky učiteľský ústav. V roku 1848 založil *Katolički list zagrebački*, ktorého redaktorom bol Slovák – Štefan Moyses, záhrebský kanonik, ktorý má veľkú zásluhu na vyjednávaniach ohľadom arcibiskupstva vo Viedni. Neskôr sa stal Moyses banskobystrickým biskupom. V roku 1840 boli najmä Haulikovou zásluhou položené základy chorváckeho národného divadla. Tlačou vyšla jeho dizertácia, príležitostné kázne a prejavy. V roku 1849 mu bol udelený Rad sv. Štefana a veľký Leopoldov kríž. Stal sa čestným občanom mesta Križevci, odkiaľ pochádza jeden zo sv. Košických mučeníkov – sv. Marek Križevčanin. Zomrel 11.mája 1869 v Záhrebe, kde ho aj pochovali v krypte pod katedrálou.

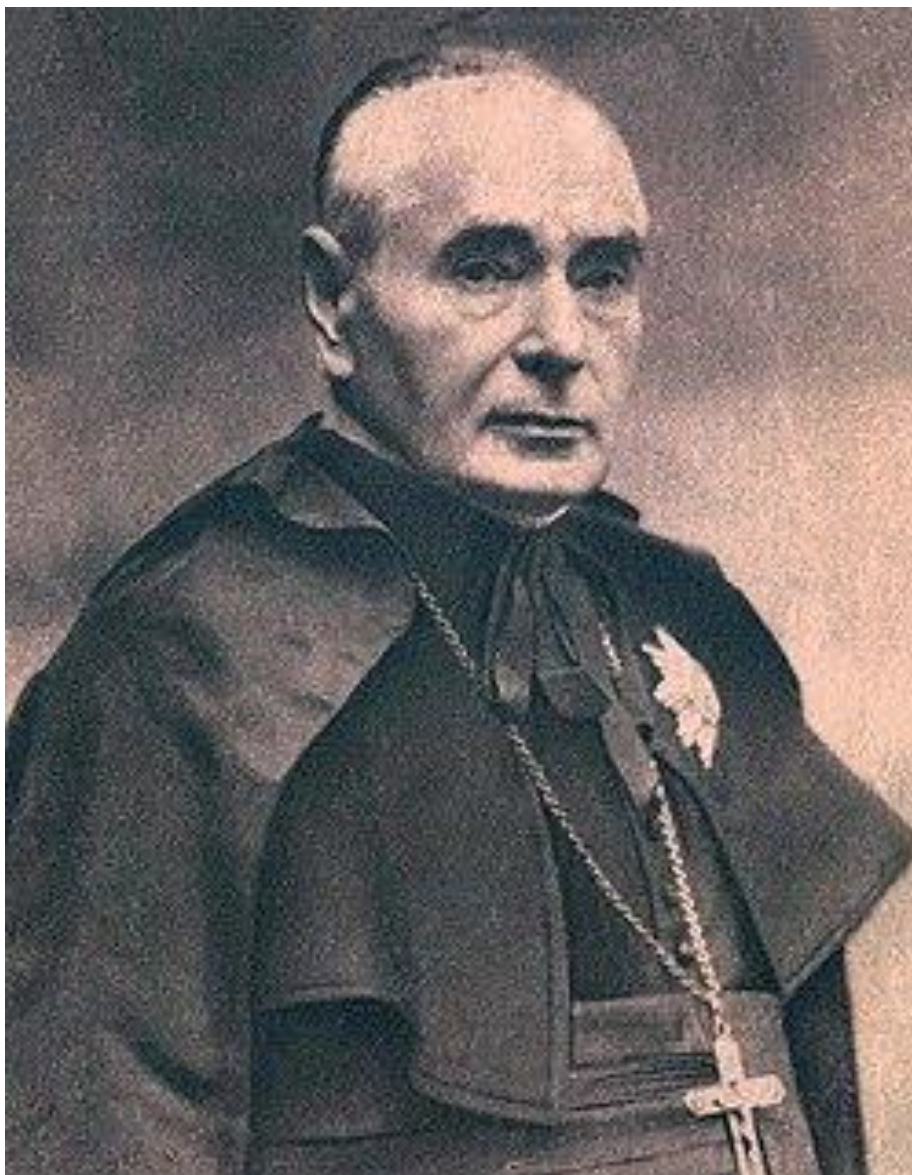

*J. Em. Mons. ThDr. Juraj kardinál Haulik de Várallya,
záhrebský arcibiskup – metropolita, tretí Slovák – kardinál*⁴

⁴ https://www.webumenia.sk/dielo/SVK:GMB.C_12690

**J. Em. Mons. ThDr. Ján kardinál Černoch (1852 – 1927),
štvrtý Slovák – kardinál**

Narodil sa 18.apríla 1852 v Skalici. Syn jeho krstných rodičov, Pavol Blaho sa tiež stal kňazom a bratislavským kanonikom. Teológiu študoval vo Viedni; v roku 1874 bol vysvätený za kňaza; pôsobil ako farár v Radošovciach a v Budapešti. Bol literárne činný ako prispievateľ do Katolíckych novín, Kazateľne a maďarského časopisu Alkotmány. V roku 1880 sa stal profesorom teológie v Ostrihome. V roku 1908 sa stal diecéznym biskupom diecézy Szeged – Csanád, v roku 1911 sa stal arcibiskupom – metropolitom Kalocsa – Kecskemét, v roku 1913 bol vymenovaný za ostrihomského arcibiskupa a uhorského prímasa, v nasledujúcom roku 1914 ho sv. Pius X., pápež vymenoval za kardinála – kňaza s titulárnym kostolom *Sant' Eusebio* v Ríme. V roku 1916 korunoval uhorským kráľom bl. Karola I. Habsburského. Dvakrát sa zúčastnil na pápežskom konkláve – v roku 1914, kedy bol zvolený Benedikt XV. a v roku 1922, kedy bol zvolený Pius XI. V rodnej Skalici podporil stavbu *Slovenského domu* podľa plánov Dušana Jurkoviča. Bol dôsledným prívržencom Uhorska, ktoré sa ako Rakúsko – Uhorská monarchia počas jeho pôsobenia rozpadla a po vzniku Československej republiky podstatná časť ostrihomského arcibiskupstva zostala na území Slovenska. Jej správou ako generálneho vikára poveril trnavského kanonika Fr. Richarda Osvalda, ktorý ním bol až do zriadenia Trnavskej apoštolskej administratúry a vymenovania jej apoštolského administrátora Mons. ThDr. Pavla Jantauscha v roku 1922. Kardinál Černoch zomrel 25.júla 1927 v Ostrihome, kde bol aj pochovaný v katedrálnej krypte.

*J. Em. Mons. ThDr. Ján kardinál Černoš, ostrihomský arcibiskup a uhorský prímás,
štvrtý Slovák – kardinál ⁵*

⁵ https://cs.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_kardin%C3%A1l_%C4%8Cernoš

J. Em. Mons. ThDr. ICDr. Jozef kardinál Tomko (narodený v roku 1924), piaty Slováč – kardinál

Narodil sa 11.marca 1924 v Udavskom. Po štúdiách v Michalovciach a v Bratislave ho diecézny biskup v roku 1945 poslal na štúdiá do Ríma, odkiaľ sa vlastne už nikdy nevrátil – doteraz tam zostal žiť a pracovať. Tam bol v roku 1949 vysvätený za kňaza a neskôr tam získal doktorát z teológie, sociológie a kanonického práva. V rokoch 1950 – 1965 pôsobil ako vicerektor a ekonóm Pápežského československého kolégia sv. Jána Nepomuckého v Ríme. Od roku 1961 pracoval na Kongregácii pre náuku viery, od roku 1967 bol sekretárom Biskupskej synody. V roku 1974 sa stal podsekretárom Kongregácie pre biskupov. V roku 1979 sa stal titulárnym arcibiskupom a generálnym sekretárom Biskupskej synody. V roku 1985 bol pápežom sv. Jánom Pavlom II. vymenovaný kardinálom – diakonom, určil mu titulárny kostol *Gesú Buon Pastore alla Montagnola* v Ríme; po ustanovení prefektom Kongregácie pre evanjelizáciu národov v Ríme ho pápež sv. Ján Pavol II. 29.1.1986 povýšil za kardinála – kňaza s titulárnym kostolom *Santa Sabina* v Ríme. Ako prefekt kongregácie zotrval až do roku 2001. Potom až do roku 2007 bol predsedom Pápežského komitátu pre medzinárodné eucharistické kongresy v Ríme. Z poverenia pápeža navštívil takmer celý svet a získal mnohé čestné ocenenia a doktoráty. Na Slovensku bol pápežským legátom na Treťom eucharistickom kongrese v Bratislave. Pre Slovensko vysvätil ôsmych biskupov – František Tondra – Spišská Kapitula, Alojz Tkáč - Košice, Eduard Kojnok - Rožňava, Rudolf Baláž – Banská Bystrica, Bernard Bober - Košice, Ján Hirka – gr. kat. Prešov, Peter Rusnák – gr. kat. Bratislava, Róbert Bezák – Trnava; biskupa – Jozefa Viktora Adamca, Altoona Johnstown, pôvodom Slováka vysvätil v USA a Jozefa Zlatňanského - Rím, vysvätil v Topoľčiankach; štyrom slovenským biskupom bol

hlavným spolusvätiteľom – Stanislav Stolárík – Košice, Rožňava, Viliam Judák - Nitra, Jozef Haľko - Bratislava, Marek Forgáč - Košice. Je aj literárne činný – jeho knihy vyšli v Taliansku ako i na Slovensku.

sv. Ján Pavol II., pápež spolu s piatym a šiestym slovenským kardinálom:

J. Em. Mons. ThDr. RSDr. ICDr. Jozef kardinál Tomko, emeritný: prefekt Kongregácie pre evanjelizáciu národov v Ríme a predseda Pápežského komitátu pre medzinárodné eucharistické kongresy v Ríme – zľava

a

J. Em. Mons. dr. h. c. mult. Ján Chryzostom kardinál Korec, SJ, emeritný nitriansky diecézny biskup - sprava

**J. Em. Mons. Dr. h. c. mult. Ján Chryzostom kardinál
Korec, SJ (1924 – 2015), šiesty Slováč – kardinál**

Ján Chryzostom kardinál Korec, SJ sa narodil 22.januára 1924 v Bošanoch. V roku 1929 vstúpil do Spoločnosti Ježišovej a študoval v Kláštore pod Znievom, filozofiu a teológiu v Ružomberku, Trnave a v Brne. V noci z 13. na 14.apríla 1950 komunistický politický systém násilne zrušil mužské rehole a mladý jezuitský študent sa ocitol v sústred'ovacom tábore. Po prepustení pracoval ako robotník. Tajne prijal kňazskú vysviacku v roku 1950 a v zmysle špeciálnych fakúlt pápeža Pia XII. pre komunistické krajiny tajne prijal už v roku 1951 aj biskupskú vysviacku. Odvtedy začal používať druhé meno Chryzostom. Verejne ako robotník a tajne ako biskup sa venoval študentom teológie, ktorých potom tajne vysviacal za kňazov. V roku 1969 sa mu podarilo dostať sa do Ríma k pápežovi sv. Pavlovi VI. Komunistická štátna bezpečnosť ho v čase tzv. normalizácie zatkla, obvinila z protištátnej činnosti a odsúdila do väzenia v Prahe na pankráci a na Ruzyni, Valdiciach, Leopoldove a v Ilave na dvanásť rokov. Ako dôchodcu ho v roku 1984 prepustili a stal sa pilierom tzv. tajnej podzemnej Katolíckej cirkvi na Slovensku. V roku 1990 sa stal rektorom Kňazského seminára v Bratislave a následne nitrianskym diecéznym biskupom. V roku 1991 ho sv. Ján Pavol II., pápež vymenoval za kardinála – presbytera a prideliť mu titulárny kostol *Santi Fabiano e Venanzio a Villa Fiorelli* v Ríme. Bol mimoriadne publikačne činný – mnohé diela vyšli ako samizdaty v komunizme a ostatné počas slobody už v demokracii. Získal mnohé čestné doktoráty a ocenenia. V roku 2005 prijal pápež Benedikt XVI. jeho

abdikáciu a svoj život dožil v Nitre pod Hradom. Zomrel 24.októbra 2015 v Nitre a pochovali ho v katedrále.⁶

Zásluhy profesora a kanonika PhDr. Štefana Moysesa pre Záhreb a Chorvátsko⁷

Narodil sa 24.októbra 1797 vo Veselom pri Piešťanoch v Trnavskom kraji a zomrel 5. júla 1869 v letnom sídle banskobystrických biskupov vo vtedajšom Svätom Kríži, dnes je to Žiar nad Hronom. V roku 2020 si pripomíname 190. výročie jeho príchodu do Záhrebu (1830) a 170.výročie kráľovskej nominácie za banskobystrického biskupa (1850). Do gymnázia chodil v Trnave, kde absolvoval i filozofiu, teológiu v Pešti. Osvojil si gréčtinu, chorvátčinu, latinčinu, nemčinu, maďarčinu a francúzštinu. Nakoľko nemal kanonický vek jeden rok vyučoval v gymnaziálnych predmetoch dvoch synov Alexandra Lipthaya v Sečiankach vo vtedajšom Honte. 14. januária 1821 bol vysvätený za kňaza a ihneď poslaný slúžiť cirkvi ako *kaplán*: Svätý Ondrej pri Pešti (Szent Endre), Bzovík (Bozók), Tesáre (Thazsár), Tölgyes (teraz dedina v Maďarsku) a od 1. júna 1828 do konca októbra 1829 ako slovenský kaplán v chráme sv. Jozefa v Pešti, pre ktorý zostavil jednotný katolícky spevník, aby zjednotil slovenský spev v tomto chráme. V roku 1829 získal na univerzite v Pešti doktorát z filozofie.

Lebo na mládeži stojí svet – hovorí chorvátske porekadlo. Rád ho citoval PhDr. Štefan Moyses, ktorý následne celé dve desaťročia

⁶ Porov. ZEMKO, P. 2016. Homiletika Jeho Eminencie Mons. Jána Chryzostoma kardinála Korca. In: MIKUŠ, T. a kol. 2016. *Ján Chryzostom kardinál Korec. Personálna bibliografia*. Trnava: Trnavský samosprávny kraj, Knihnica Juraja Fándlyho v Trnave, 2016, 3.doplnené vydanie, 249 s. ISBN 978 – 80 – 89759 – 15 – 6.

⁷ Porov. ZEMKO, P. 2014. *Cyrlometodskí nasledovníci – Haulík, Moyses, Palárik. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Cyrlometodskí nasledovníci – Haulík, Moyses, Palárik ako i z príležitosti Valného zhromaždenia Haulikovho inštitútu v Trnave. Záhreb, Chorvátsko 14. – 16. mája 2014*. Trnava: Pre Haulikov inštitút vydalo Vydavateľstvo Ivona Matúšová, 2014, 143 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 34 – 8.

prežil v chorvátskom Záhrebe s trnavským rodákom a svojim biskupom Jurajom Haulikom (1788 – 1869) – a to presne dvadsaťjedna rokov.⁸ Tu sa stal od 1. januára 1830 do 18. októbra 1847 profesorom Kráľovskej akadémie, kde vyučoval filozofiu a gréčtinu. Okrem toho bol v rokoch 1837 – 1843 štátnym cenzorom a revízorom; 31. mája 1844 bol *excardinovaný* z Ostrihomskej arcidiecézy a stal sa *incardináciou* kňazom Záhrebskej diecézy podliehajúceho pod vtedajšiu právomoc Slováka - záhrebského biskupa Juraja Haulika. Kráľ ho v roku 1847 menoval za záhrebského kanonika. Inštalovaný bol 19. októbra 1847 a hneď ho ako zástupcu kapituly a Chorvátov vyslali na krajinský snem do Bratislavy (1847 – 1848). Po návrate domov sa stal rektorom Kňazského seminára v Záhrebe, profesorom gréčtiny, biblickej archeológie, úvodu do biblíka, apologetiky a exegetiky na Vysokej škole bohosloveckej v Záhrebe (1848). Okrem toho bol aj predsedom Komisie na posúdenie divadelných hier v Chorvátskom národnom divadle a povereníkom Povereníctva kultu a osvety v Banátskej rade (1848), delegátom bána na rokovaní s viedenskou vládou (1849), kde vymohol povýšenie záhrebského biskupstva na arcibiskupstvo. Ale i členom mnohých školských komisií; assesorom záhrebského, varaždínskeho a križevackého diecézneho súdu; funkcionárom záhrebského hudobného ústavu v akademickom roku 1838/1839; zastupoval prefekta gréckokatolíckeho seminára v akademickom roku 1838/1839. Po založení chorvátskych katolíckych novín: *Katolički list zagrebački* bol jeho prvým redaktorom v rokoch 1848 – 1850. Do chorvátčiny preložil *Hej Slováci – Oj, Hrvati, jošte živi*; Tylovu pieseň *Kde domov můj – Gdje stanak moj?* Zo záhrebskej éry po ňom zostali:

⁸ Porov. PODĎUMBIERSKY, J. G. a spolupracovníci. 1936. *Spomínajme otcov a osvecovateľov národa. Životopisy slovenských národných dejateľov, účinkujúcich v úradoch politickej správy, sväzok I*, s. 183 - 224. Bratislava: nákladom vlastným, tlač Unia, 1936, 238 s.

Oratio funebris, Zagrab, 26.XI.1833 a *Sermo funebris...* Ladislao Susich, Zagrab 1835.⁹

30. augusta 1850 ho panovník František Jozef I. vymenoval za banskobystrického biskupa, pričom 13. septembra zložil prísahu do rúk apoštolského nuncia vo Viedni, 19. septembra 1850 do rúk panovníka, ale pretože ešte nedokončil svoje úlohy v Záhrebe opustil ho až 15. marca 1851 a Chorvátsko napokon zanechal 23. marca 1851. Následne ho 25. marca 1851 vymenoval banskobystrickým biskupom aj pápež bl. Pius IX. A ostrihomský arcibiskup a Uhorský prímás Ján kardinál Scitovský (1785 – 1866) – druhý Slovák, kardinál, ho 25. mája 1851 vysvätil za biskupa. Inštalovaný bol 23. júla 1851 vo Farskom kostole Nanebovzatej Panny Márie v Banskej Bystrici, no celý čas rezidoval vo Svätom Kríži nad Hronom – lebo biskupská rezidencia bola neobývateľná; zomrel v Svätom Kríži nad Hronom a v krypte banskobystrických biskupov Farského kostola Povýšenia sv. Kríža bol aj 8. júla 1869 pochovaný.

1. januára 1852 prevzal Moyses po Palárikovi vydávanie časopisu *Cyrill a Method*, ktorý už potom vychádzal v Banskej Bystrici.¹⁰ Redaktorstvom poveril Michala Chrásteka. Časopis pod kuratelou biskupa vychádzal do konca decembra 1856. Podarilo sa mu oživiť cyrilometodskú tradíciu, najskôr len v Banskej Bystrici – od roku 1853 tu zaviedol každoročné oslavy v nedeľu po 14. marci. V roku 1859 sa už konali aj v susednej Radvani. 14. februára 1863 vydal osobitný pastiersky list k oslavám sv. Cyrila a Metoda so zameraním na Štvrtú pôstnu nedeľu - *Laetare* - 15. marca. 4. júna 1863 banskobystrickej mládeži požehnal a daroval cyrilometodskú

⁹ Porov. PODĎUMBIERSKY, J. G. a spolupracovníci. 1936. *Spomínajme otcov a osvecovateľov národa. Životopisy slovenských národných dejateľov, účinkujúcich v úradoch politickej správy*, sväzok I, s. 183 - 224. Bratislava: nákladom vlastným, tlač Unia, 1936, 238 s.

¹⁰ Porov. *Život za život. K 100. výročiu smrti Janka Palárika*. Bratislava: Osvetový ústav, 1970, 81 s.

zástavu. A požiadal rímsku kongregáciu o preloženie spomienky sv. Cyrila a Metoda v bansko - bystrickom biskupstve na 5. júla, čo sa aj stalo 2. júna 1864, teda pred 150. rokmi – ako sviatok I. triedy bez oktávy. Pápež Lev XIII. encyklikou *Grande munus* z roku 1880 ustanovil sviatok sv. Cyrila a Metoda ako *festum duplex primae classis absque octava* pre celú cirkev. A je viac ako symbolické, že biskup Moyses zomrel práve v deň sv. Cyrila a Metoda, 5. júla 1869.

*J. Exc. Mons. PhDr. Štefan Moyses, banskobystrický biskup
a prvý predseda Matice slovenskej¹¹*

¹¹

https://www.google.com/search?q=Moyses,+biskup,+fotogal%C3%A9ria&client=firefox-b-d&sxsrf=ALeKk020NKI6RruiyWvu48NkXY2FmSqPDQ:1586016027736&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=yhA5XHcNNsOzgM%253A%252CnU-fjaCNWoL5zM%252C_&vet=1&usq=AI4_-kSk_zQkWDDdGQ_ecbPuf0cMEMSVkw&sa=X&ved=2ahUKEwisqsOPks_oAhUPLewKHUYoB-MQ9QEwAHoECAoQBQ#imgsrc=XgavnO2etYaogM

Cyrlometodský biskup¹²

Štefan Moyses sa zoznámil s cyrlometodskou tradíciou už na štúdiách vo Viedni, kde spolu s ním študovali moravskí študenti. Na Morave bola cyrlometodská tradícia silnejšia ako na Slovensku. Moyses sa stretol s cyrlometodským kultom aj počas svojho skoro dvadsaťjeden ročného pobytu v Chorvátsku.¹³

Vtedy, keď Palárik založil 14.marca 1850 vo Windschachte – Štiavnických Baniach spolu s Andrejom Radlinským časopis *Cyrrill a Method* tlačený v Banskej Štiavnici, Štefan Moyses bol ešte posledným rokom kanonikom v Záhrebe. No keď 9.júla 1851 Palárik prestal v *Cyrrillovi a Methodovi* byť redaktorom, Štefan Moyses – ale už ako banskobystrický biskup - ho znova vzkriesil od 1.januára 1852 ako časopis pre slovenských kňazov, o čom informoval aj svoje duchovenstvo obežníkom z 10.decembra 1851. Podporil ho sumou 3.000 zlatých striebra. Moyses poveril redaktorstvom bibliografa a profesora teológie Michala Chrásteka, ktorého neskôr urobil svojim tajomníkom. *Cyrrill a Method* pod kuratelou Biskupského úradu v Banskej Bystrici vychádzal do konca roku 1856 v Banskej Bystrici.¹⁴ Potom ho od roku 1857 do roku 1870 vydával Andrej Radlinský v Budíne pod zmeneným názvom: *Cyrrill a Method. Katolícké Noviny pre Cirkev, Dom a Školu*.¹⁵

¹² Porov. BAZALA, R. – ZEMKO, P. Štefan Moyses a Ján Palárik – regionálne v národnom a národné v európskom. In: MIKUŠ, T. 2012. *Zborník z konferencie Kultúra a národná identita, Trnava 23.mája 2012*. Trnava: Úrad TTSK, 2012, 299 s. ISBN 978 – 80 971062 – 2 – 5.

¹³ Porov. ELIÁŠ, M. 1971. *Štefan Moyses a cyrlometodejská tradícia na Slovensku*. In: *Štefan Moyses 1869 – 1969. Zborník z vedeckej konferencie*, s. 73 - 79. Martin: Matica slovenská, 1971, 173 s.

¹⁴ Porov. VAJANSKÝ, S. H. 1936. *Život Štefana Moyses*, s. 59 - 85. In: *Sobrané diela Svetozára Hurbana Vajanského, sväzok XV*. Turčiansky Sv. Martin: Matica slovenská, 1936, 195 s.

Porov. KLIMAN, A. 1969. *Náš nezabudnuteľný Dr. Štefan Moyses*, s. 42 – 45. Trnava: Spolok sv. Vojtecha pre Biskupský úrad Banská Bystrica, 1969, 85 s.

¹⁵ Porov. RIZNER, Ľ. V. 1929. *Bibliografia písomníctva slovenského na spôsob slovníka od najstarších čias do konca r. 1900, diel prvý, A – F*, s. 261 – 262. Turčiansky Sv. Martin: Matica slovenská, 1929, 416 s.

Biskup Dr. Štefan Moyses 23.júla 1851 prevzal diecézu, ktorá vtedy mala 150.000 katolíkov, 63.000 evanjelikov a 1.600 židov, 4 slovensko – nemecké farnosti, 13 nemeckých a 93 slovenských fár. Hneď po svojej inštalácii za banskobystrického biskupa sa predstavil ako veľký ctiteľ sv. Cyrila a Metoda, pretože už dva roky po tom, čo spravoval diecézu, od roku 1853 zaviedol v nedeľu po 14.marci cyrilometodské oslavy v Banskej Bystrici - meste. Tieto zvyčajne pozostávali zo sv. omše, ktorú spravidla slúžil kanonik Tomáš Červeň – neskôr veľprepošt banskobystrickej kapituly a slávnostnú *kázeň* zvyčajne predniesol mladší kňaz, tak napr. v roku 1856 to bol Martin Čulen, profesor banskobystrického gymnázia. V roku 1859 sa oslavy konali už aj v Banskej Bystrici – Radvani. Svoju cyrilometodskú aktivitu biskup vystupňoval v roku 1863, kedy pripadalo tisíc ročné jubileum príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Na 14.februára vydal pastiersky list a za hlavný deň osláv pre svoju diecézu určil 15.marec – štvrtú pôstnu nedeľu – *laetare*, kedy je v Katolíckej cirkvi liturgická pôstna disciplína *miernejšia*. Už deň vopred mali vyzváňať zvony na všetkých kostoloch a na druhý deň mala byť sv. omša s cyrilometodskou kolektou – vstupnou omšovou modlitbou, príležitostnou kázňou o diele sv. Cyrila a malo sa pridať aj slávnostné *Te Deum*. *Napomínajte a učte ľud v kázňach, aby ďakoval Bohu za dobrodenia, ktorých službou Cyrila a Metoda dostalo sa celej cirkvi Kristovej, krajine uhorskej, a konečne i celému národu slavianskemu* – napísal svojim kňazom – *čo malo v tom čase veľký vplyv na katolícku literatúru*.¹⁶ Sám Moyses celebroid sv. omšu vo Farskom kostole svojho biskupskom sídla v Sv. Kríži nad Hronom – dnes v Žiari nad Hronom. Ani banskobystrickom seminári sa v ten deň neprednášalo, ba voľno mali aj študenti banskobystrického gymnázia, lebo oslavovali.

¹⁶ Porov. VAJANSKÝ, S. H. 1936. Život Štefana Moyses, s. 123 - 176. In: *Sobrané diela Svetozára Hurbana Vajanského, sväzok XV*. Turčiansky Sv. Martin: Matica slovenská, 1936, 195 s.

No snáď najokázalejšie oslavy na území banskobystrického biskupstva boli v Selciach pri Banskej Bystrici. Moyses ich za šesť dní do 5.júna 1863 prežil v biskupskej rezidencii v Banskej Bystrici. Odtiaľ odišiel do Seliec, kde totiž už 31.mája 1863 nahradili schátralý oltárny obraz novým obrazom ale už s motívom sv. Cyrila a Metoda od maliara J. Jonáša, ktorý požehnal sám Štefan Moyses. Slávnostnými hlásateľmi Božieho slova boli národovci Juraj Slotta a Štefan Závodník.¹⁷ Slávnosť mala celonárodný charakter zásluhou selčianskeho farára a rodolúba Júliusa Plošica a bola najväčšou cyrilometodskou manifestáciou na Slovensku. Na obed pripravili v neďalekej Slovenskej Ľupči koláč – *Tisícročný cyrilometodský radostník* a zlatník z Liptovského Mikuláša vyhotovil strieborné, bronzové a medené pamätne mince.

2. júna 1863 biskup Moyses poctil prítomnosťou majáles gymnaziálnej mládeže v Tajove, kde ho niesli na rukách z koča na miesto zábavy. 4.júna 1863 biskup Moyses daroval a požehnal banskobystrickej mládeži zástavu s obrazom sv. Cyrila a Metoda.

K cyrilometodským oslavám povzbudil aj nitrianskeho biskupa Augustína Roskoványiho a spišského biskupa Ladislava Zábojského. Nitriansky biskup nemal pre oslavy porozumenie, hoci vytvoril základinu so 40.000 zlatých na meno sv. Cyrila a Metoda; no spišský biskup v obežníku z 18.júna 1863 podporil myšlienku osláv, hoci ich predstavil ako slávnosti Čechov a Moravanov ale na 5.júla nariadil konať oslavy na uctenie ich pamiatky. Na území iných biskupstiev sa konali väčšie či menšie oslavy a z Ostrihomskej arcidiecézy sa usporiadali aj púte na Velehrad.¹⁸

¹⁷ Porov. KAPITULSKÝ, H. 1998. Kázeň Štefana Závodníka na prvých celonárodných cyrilo – metodských slávnostiach 31.mája 1863 v Selciach. Na 135.výročie slávnosti a 185.výročie narodenia Š. Závodníka. In: *Duchovný pastier, revue pre teológiu a duchovný život*, roč. LXXIX, č. 5, máj 1998, s. 226 – 231; č. 6, jún 1998, s. 276 – 279.

¹⁸ Porov. ELIÁŠ, M. 1971. Štefan Moyses a cyrilometodejská tradícia na Slovensku. In: *Štefan Moyses 1869 – 1969. Zborník z vedeckej konferencie*, s. 73 - 79. Martin: Matica slovenská, 1971, 173 s.

Aby biskup Moyses prehľbil úctu k sv. Cyrilovi a Metodovi, požiadal Svätú Stolicu, aby sa na Slovensku mohol sláviť sviatok sv. Cyrila a Metoda 5.júla ako u iných slovanských národov. Túto jeho žiadosť Rím potvrdil dekrétom z 2.júna 1864.¹⁹

Haulikov pastiersky program na jubilejný miléniový rok

Kardinál Haulik si v roku 1863 pripomínal svoje strieborné – 25. výročie vysviacky za biskupa a to v súčinnosti s cyrilometodskými oslavami milénia. 20. februára 1863 sa konalo prípravné zasadnutie *Družstva pre dejepis a starožitnosti Juhoslovanov* pod vedením J. Kukuljeviča - Sakcinského kvôli oslavám v Záhrebe. Aj kardinál Haulik ich stanovil na 5. júla. A žiadal zostaviť komisiu z odborníkov zo všetkých literárnych, zábavných spolkov. Ako i pripraviť slovanský spev ale i spev epištoly a evanjelia v slovanskom jazyku.²⁰ Podnet k vyhláseniu osláv v Záhrebe a v celom Chorvátsku dal jednak pápež bl. Pius IX., ale i biskup Josip Juraj Strossmayer (1815 – 1905). Ako ďakovský biskup predložil Josip Juraj Strossmayer 17. októbra 1862 Jurajovi kardinálovi Haulikovi a ostatným biskupom v Chorvátsku, aby počnúc rokom 1863 bola pamiatka sv. Cyrila a Metoda bola povýšená na *ritu duplici I. Classis cum Octava*. S čím kardinál aj biskupi súhlasili a priklonili sa tak k návrhu moravských a českých biskupov, aby to tak bolo po schválení Rímom každý rok 5. júla. 30. januára 1863 poslali v tomto duchu žiadosť do Ríma s odporúčaním c.k.vyslancovi cirkevných záležitostí rakúskej ríše v Ríme, aby povolenie čím skôr bolo vybavené. No rakúsky jednatel

Porov. KLIMAN, A. 1969. *Náš nezabudnuteľný Dr. Štefan Moyses*, s.31 – 33; 38 – 42; 62 – 65. Trnava: Spolok sv. Vojtecha pre Biskupský úrad Banská Bystrica, 1969, 85 s.

Porov. VAJANSKÝ, S. H. 1936. Život Štefana Moyses, s. 86 - 176. In: *Sobrané diela Svetozára Hurbana Vajanského, sväzok XV*. Turčiansky Sv. Martin: Matica slovenská, 1936, 195 s.

¹⁹ Porov. KLIMAN, A. 1969. *Náš nezabudnuteľný Dr. Štefan Moyses*, s. 62 – 65. Trnava: Spolok sv. Vojtecha pre Biskupský úrad Banská Bystrica, 1969, 85 s.

²⁰ Porov. *Cyrill a Method. Katolícke Noviny pre Cirkev a Dom*, roč. XIII, č. 17, v Skalici, v sobotu, dňa 16. mája 1863, s. 133 - 136.

barón Ottenfels 11. februára 1863 oznámil, že bude potrebné doložiť súhlas c.kr. vlády. V tejto veci sa hneď 20. februára 1863 kardinál Haulik obrátil na vysokú námesnú radu, ktorá žiadosť postúpila kr.dvorskej kancelárii. Odtiaľ konzultovali kardinála, že či ide o požiadavku *festum pro choro*. Kardinál odpovedal, že ide len o povýšenie a preloženie, ale ak to kancelária chápe aj ako žiadosť na zasvätený sviatok v celom Chorvátsku, tak myslím si, odpovedal kardinál, že ani ostatní biskupi nič nebudú mať proti.²¹

19. mája 1863 publikoval Juraj kardinál Haulik pastiersky list, v ktorom píše, že je tomu tisíc rokov, čo boli sv. Cyril a Metod poslaní apoštolskou stolicou hlásať evanjelium Moravanom, ale i druhým kmeňom *slovanského jazyka, medzi ktorých i našich predkov počítujeme* a preto sa právom nazývajú apoštolmi Slovanov. Preto, aby čo najlepšie oslávili výročie moravskí biskupi, tak sa obrátili na pápeža, ktorý s ich návrhom súhlasil a ešte im 5. decembra 1862 udelil úplné odpustky. Kardinál Haulik konštatuje vo svojom liste, že preto dal toto apoštolské breve kňazom 26. februára vytlačiť, lebo tieto odpustky sa týkajú aj veriacich **chorvátsko – slovenského** územia s výnimkou toho, čo sa týka len velehradského chrámu na Morave. Tu sa Haulik priznáva k svojim slovenským koreňom. Haulik ďalej dôvodí, že pápež Hadrián II. po smrti sv. Cyrila ustanovil sv. Metoda za metropolitu Panónie so sídlom v Srieme (Syrmium), *teda v oboru hraníc otčiny našu zovierajúcich*. Kardinál Haulik vysvetľuje, prečo aj chorvátski a slavónski biskupi žiadali preložiť sviatok sv. Cyrila a Metoda z 11. marca (inde to bolo 9. marca alebo možno sa tu stala tlačová chyba) na 6. apríla, deň smrti sv. Metoda. No nakoľko je to v roku 1863 Veľkonočný pondelok alebo v iných rokoch to padá na Veľký týždeň, preto biskupi súhlasili s návrhom na 5. júla. Lebo Svätý Otec 5. decembra 1862 dovolil Moravanom osláviť sv. Cyrila

²¹ Porov. Cyrill a Method. *Katolícke Noviny pre Cirkev a Dom*, roč. XIII, č. 19, v Skalici, s. 147 - 148.

a Metoda 5. júla 1863 s čítaniami cez oktávu a v deň oktávy, s oktaváriom z rímskeho breviára.

Potom nasledujú usmernenia pre záhrebskú arcidiecézu:

- a) V nedeľu pred 5. júlom nech sa vo všetkých kostoloch poučí ľud o slávnosti a napomenie sa, aby čo najpobožnejšie oslávil daný sviatok. Preto sa odporúča aj sv. spoveď a prijatie Najsv. Sv. Oltárnej počas celej oktávy. Ako i modlitba za jednotu biskupov, vykorenenie bludov a povýšenie Cirkvi. Tiež sa odporúča obetovať úplné odpustky aj za zomrelých;
- b) Kardinál dovoľuje určeným spovedníkom rozhrešiť hriechy, ktoré sú rezervované Apoštolskej stolici alebo ordinárovi;
- c) 4. júla zvoniť v katedrále, farských a zborových chrámoch na veľkom zvone štvrt' hodinu, aby sa veriaci pripravili na slávnosť
- d) 5. júla sláviť v kostoloch spievanú sv. omšu s primeranou *kázňou* so zameraním na neoceniteľné dobrodenia, ktoré ľudstvo získalo neúnavnou horlivosťou sv. Cyrila a Metoda, ktorí slovanský národ priviedli k viere. Kardinál výslovne varuje, aby nešlo o zdôrazňovanie témy národnosti ale o posilnenie viery a v prospech rýdzosti mravov
- e) Na slávnosť popoludní sa majú ešte konať *Litánie ku Všetkým svätým* a pred svätými pannami vložiť mená sv. Cyrila a Metoda. Na záver má byť Eucharistické požehnanie a v materinskej reči pieseň: Svätý, svätý.

Kardinál svojou autoritou v prvom rade reagoval na pápežovu výzvu uvedomujúc si, že ako arcibiskup a metropolita nemôže stáť bokom, o to viac, že mal slovanské korene; čo malo vo vtedajšej dobe mimoriadny význam v umocnení jednoty celého slovanského sveta: Bol povolaný a on si svoju úlohu splnil, nesklamal. Nejde mu o rozdúchavanie nacionalistických vášní ale o pravé a skutočné

cirkevné prežívanie svätcov Katolíckej cirkvi liturgickou formou.²² Časopis *Cyrill a Method* z roku 1863 mapuje, ako napokon prebehli oslavy *milénia* za účasti Juraja kardinála Haulika, chorvátskeho bána, občianskych a vojenských hodnostárov, školská mládež, cechy a s radostnými hymnami zbožného ľudu v divadle, kde bol koncert, ale i v katedrále, kde bola sv. omša. Tiež i v parku Jurjaves, ktorý bol javiskom všeobecnej národnej a ľudskej slávnosti. Na zelenej tráve sa veselili, tancovali, člnkovali a jedli zdarma podané jedlo do neskorej noci, pričom hrala vojenská hudba. Aj kardinál ako i bán sa tam zúčastnili, pričom nič nebolo v neporiadku.²³ Podľa zastupiteľstva mesta Sisak kardinál nariadil bohoslužby 5.júla v slovanskom jazyku vo všetkých diecézach Chorvátska a Slavónska každý rok tak, ako to bolo 5.júla 1863 v Dalmácii. Žiadosť o to kardinál poslal i biskupovi v päťkostolskej a zaládskej župy v Uhorsku v slovanských okresoch päťkostolskej diecézy a na Medzimurí.²⁴

Moysesove kázne

Ide o osem kázni banskobystrického biskupa Mons. PhDr. Štefana Moysesu (1797 – 1869), ktoré povedal jednak v Banskej Bystrici ako i v Tekovskom Svätom Kríži, dnes v Žiari nad Hronom v rokoch 1852 – 1862. V Banskej Bystrici mu na to istotne poslúžil jeho biskupský Katedrálny chrám sv. Františka Xaverského²⁵ a v Žiari nad Hronom, kde bol aj biskupský kaštieľ, v ktorom Moyses býval, použil Farský kostol Povýšenia sv. Kríža, kde je napokon pod ním aj biskupská krypta. Tam napokon spočinuli i telesné pozostatky tohto

²² Porov. *Cyrill a Method. Katolícke Noviny pre Cirkev a Dom*, roč. XIII, č. 25, v Skalici, v nedeľu, dňa 19.julia 1863, s. 193 - 194.

²³ Porov. *Cyrill a Method. Katolícke Noviny pre Cirkev a Dom*, roč. XIII, č. 26, v Skalici, v pondelok, dňa 27.julia 1863, s. 207 - 208.

²⁴ Porov. *Cyrill a Method. Katolícke Noviny pre Cirkev a Dom*, roč. XIII, č. 25, v Skalici, v nedeľu, dňa 19.julia 1863, s. 197 - 200.

²⁵ Porov. <http://bbdieceza.sk/>

Porov. <http://www.katedralabb.sk/index.php>

najvýznamnejšieho banskobystrického biskupa.²⁶ *Trúchloreč* o jeho smrti publikoval František Víťazoslav Sasinek,²⁷ ktorý napokon aj na storočnicu biskupovho narodenia zostavil publikáciu kázni z jeho rukopisov a vydal ju v Ružomberku v roku 1897, samozrejme už po Moysesovej smrti, Tlačou Kníhtlačiarne Karla Salvu. Publikácia má tridsať štyri strán, neobsahuje žiadny úvod ba ani záver, obsahuje len titulnú stranu a vlastný Moysesov text označený rímskymi číslicami, nadpisom upozorňujúcim na hlavnú tému končiaci slovom: Amen. A napokon je uvedené v zátvorke datovanie kázne so slovom: *povedal*; pri kázňach z roku 1851, 1852, 1853 a 1862 je uvedené, že boli prednesené po nemecky, z čoho vyvodzujeme, že prvé štyri boli teda prednesené po slovensky; okrem toho prvé štyri kázne sú datované *ipsa die* - presne v deň na konci roka, t. j. na spomienku sv. Silvestra – pápeža, 31.decembra; posledné štyri sú datované len všeobecne: na konci roku:

- I. Užitočnosť a potešiteľnosť smrti, Banská Bystrica 31.decembra 1852
- II. Modlitba je užitočná, Banská Bystrica 31.decembra 1853
- III. Čo s časom hyne, nemá dokonalej ceny, Tekovský Svätý Kríž 31.decembra 1855
- IV. Vďačnosť za dobrodenia božie, Banská Bystrica 31.decembra 1862
- V. Duchovné preporodenie ľudskej spoločnosti, Banská Bystrica, na konci roku 1851
- VI. Smrť je neodškriepna a najmä pre zapierateľa nesmrteľnosti duše strašná, Banská Bystrica na konci roku 1852
- VII. Známky hriechu, Banská Bystrica na konci hriechu 1853

²⁶ Porov. <http://ziar.fara.sk/>

²⁷ Porov. SASINEK, F. V. 1869. *Vďačnej pamiatke Jeho excelencie osvieteného a najdôstojnejšieho pána pána Štefana Moysesu*. Banská Bystrica: Rýchlotlačou vdovy F. Macholda, 1869, 9 s. ZEMKO, P. 1998. *Homiletický prínos F. V. Sasinka na Slovensku*. Martin: Beriss, 1998, 109 s. ISBN 80 – 85582 – 03 - 1.

Porov. CZARNECKI, P. S. – HERDICS, GY. – VALLOVÁ, J. – ZEMKO, P. 2017. *Nuntii sunt testes. Osobnosť a svedok in Ars homiletica (Rhetorica ecclesiastica in Slovachia)*. Warszawa: Warsaw Menagement University Publishing House im. Prof. Leszka J. Kryzanowskiego, 2017, 212 s. ISBN 978 – 83 – 7520 – 228 – 1.

VIII. Prameň nechuti a nespokojnosti ľudí, Banská Bystrica, na konci roku 1862

Kázeň - jedna z foriem hlásania

V Katolíckej cirkvi máme devätnásť foriem hlásania Božieho slova.²⁸ Jednou z nich je i kázeň alebo presnejšie tematická kázeň. Z čoho by nám už malo byť evidentné odvodenie, že kázeň je tematické hlásanie Božieho slova, pričom tému si zvolí sám hlásateľ, ktorý sa vyčerpávajúcim spôsobom snaží obsahovo zvládnuť celú stanovenú tému. Kázeň má vždy na úvod *oslovenie*, v našom prípade Moyses použil tieto formy oslovenia: *V Kristu milované dietky! V Kristu shromaždené dietky! V Kristu shromaždení poslucháči! V Pánu shromaždení kresťania!* Po oslovení nasleduje rétorický *úvod* kázne a oznámenie *témy* – hlavnej myšlienky, potom *pojednanie* – vysvetlenie témy, ktoré môže byť i viac bodové. Moyses nepoužíva v pojednaní označenie po prvé, po druhé či po tretie, no v texte skúsený homiletik dané body jasne rozpoznáva. Napríklad hneď prvá kázeň je trojbodová, či štvrtá je zase dvojbodová. Smerujúc k rétorickému *záveru* nasleduje opäť *oslovenie* poslucháčov, v ktorom autor zvolí *predsavzatie* a na záver môže byť aj modlitba no vždy s ukončením, a to slovom „*Amen*“!

V rámci základnej homiletiky obsahujú Moysesove kázne náuku Katolíckej cirkvi, po materiálnej stránke kázeň má svoju správne zachovalú formu a po formálnej stránke zachováva všetky rétorické pravidlá, napr. zvolania – *Vzbudzujme, uznajme, cíťme, pomyslime*; oslovenia – *Najmilejší! Ó, milí kresťania!* priamu reč vo forme

²⁸ Porov. ZEMKO, P. 2012. *Základná homiletika a homílie na rok A*. Trnava: Ivona Matúšová, 2012, 216 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 19 – 5.

množstva citácii zo Svätého písma; zdvojenie slov – *prijde, prijde*; príklady, úvod a záver s *bodkou na záver*. Moysesove kázne patria k liturgickým a to do kategórii o svätých.

Cirkevný rečník

Dr. Štefan Moyses bol vynikajúcim cirkevným rečníkom, ktorý svojimi rečami priam očaroval poslucháčov. Vynikal zriedkavým rečníckym talentom a obdarený bol všetkými osobnými prednosťami, ktoré sa od dobrého rečníka vyžadujú. Bol majestátnej postavy a elegantného vystupovania, mal príjemný zvonivý hlas a dobrú výrečnosť, vyznačoval sa uhladenou gestikuláciou, oplýval hlbokými myšlienkami a toto všetko vždy mohutným dojmom zapôsobilo na srdcia jeho poslucháčov. Otcovským tónom vedel prehovoriť od srdca k srdcu, a preto sa každé jeho rečnícke vystúpenie vždy stretlo s úspechom. Už ako kaplán bol prvotriednym rečníkom a neskôršie v Záhrebe bol pokladaný za najlepšieho majstra slova. Preto na záhrebskej akadémii na začiatku a na konci školského roku v mene profesorského zboru vždy on mával preslovy k študentom a na pohreboch a oslavách chorvátskych zaslúžilcov obyčajne on býval slávnostným rečníkom. Za tri a pol roka bol i exhortátorom akademickej mládeže a vo farskom kostole sv. Marka v Záhrebe pri väčších slávnostiach na požiadanie mával kázne v reči chorvátskej čo do myšlienok, prednesu a náboženského ducha také vynikajúce, že poslucháči vrele túžievali po nich. Jeho rečnícky talent vzbudzoval všeobecný obdiv aj na Slovensku, kam sa ako biskup vrátil po svojom dlhoročnom pobyte v Chorvátsku. Hneď pri svojom prvom rečníckom vystúpení v Banskej Bystrici 23. júla 1851 svojou inštalačnou latinskou rečou natoľko prekvapil vetkých, že ho po nej pokladali za najlepšieho kazateľa na Slovensku. Preto možno iba ľutovať, že sa nám

nezachovali jeho reči.²⁹ *Kódex kánonického práva* z 25.januára 1983 v súčasne platnej legislatíve pripomína v kánone 756, že úloha hlásania v Katolíckej cirkvi je predovšetkým zverená Rímskemu veľkňazovi – pápežovi ako i kolégiu biskupov. Biskupi sú moderátormi celej služby slova. A podľa kánona 763 biskup má právo všade hlásať Božie slovo, čím sa zaoberá vedná disciplína *homiletika*. Svojej úlohy si biskup Moyses bol plne vedomý a dobre si ju splnil. Čoho dôkazom sú aj ďalšie bibliografické odkazy v odbornej literatúre na jeho homiletickú službu hlásania Božieho slova okrem inštalačnej kázne³⁰ a kázni na konci roku. A to sú v *Cyrillovi a Methodovi*, z 10.januára 1852, keď prináša zvesť o dvoch Moysesových kázňach na Silvestra 1851 a to v nemčine a v slovenčine. O čom píše J. M. Hurban v *Slovenských pohľadoch*, diel III, č. 4, 28.januára 1852, že by sme si od muža tak bystroumného, tak zkušeneého, tak bohatý náhľad na svet a život majúceho, ako pán biskup Moyses v celom obsahu kázne tie čítať. Z novších odkazov Moysesu ako homiletika – rétora považuje profesor Jozef Mistrík vo svojej *Rétorike* (1978) za vynikajúceho rečníka. Ján Gallo ho zase vo svojej knihe *Rétorika v teórii a praxi* (1996) považuje za vrchol slovenského rečníctva v matičnom období i neskôr a napokon Štefan Holíč vo svojej *Praktickej rétorike* (1999) za kľúčové postavy slovenskej rétoriky považuje Ľudovíta Štúra a Štefana Moysesu. A toto miesto Moysesovi právom patrí.

Záver

V auguste 1863 biskup Moyses stál pri zrode Matice slovenskej v Turčianskom Sv. Martine a stal sa jej prvým predsedom. Matica

²⁹ KLIMAN, A. 1971. Štefan Moyses z hľadiska cirkevného, s. 122 - 144. In: *Štefan Moyses 1869 – 1969. Zborník z vedeckej konferencie*. Martin: Matica slovenská, 1971, 173 s.

³⁰ Porov. *Sermo pastoralis, quem Stephanus Moyses, Dei et Apostolicae Sedis gratia Episcopus Neosoliensis, occasione, qua regimen Dioeceseos capessebat, ad Cleum dixit die 23 – a Julii Anni 1851.*

vznikla v roku milénia – 1.000 výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu.³¹

32

Veľkolepé to boli časy a preto s vdácnosťou: *Národ náš postav - vyzýva nás Svetozár Hurban Vajanský nerukodielny pomník v duši svojej, vyšší ako Kriváň, trvácnejší ako oceľ a bronz!* A pokračujúc s ním v jeho citáte ďalej parafrázujme: Nezapúdajme na prorokov svojich, aby naše oči videli spasenie! Tma a dusno sú okolo nás! Nech osvieti a osvieži nás spomienka na následníkov apoštolských učiteľov, sv. Cyrila a Metoda! *Pomodli sa, národ,* – odporúča Vajanský, *aby shliadol Hospodin s výšin na tvoje uníženie, a poslal ti vodcov a otcov!*³³ Lebo ich obeta mala pre našu súčasnosť veľký význam – bol to náš dobrý a zdravý základ. *Neznám Chorváta, ktorýby nepotušil*

³¹ Porov. KLIMAN, A. 1969. *Náš nezabudnuteľný dr. Štefan Moyses 1797 – 1869*. Banská Bystrica: Pre biskupský úrad Banská Bystrica vydal Spolok sv. Vojtecha Trnava v Cirkevnom nakladateľstve Bratislava, 1969, 85 s.

³²

https://www.google.com/search?q=Matica+slovensk%C3%A1%2C+logo%2C+foto&tbm=isch&ved=2ahUKEwjS9NDZ-M7oAhUQ_hoKHSdMDuAQ2-cCeqQIABAA&oeq=Matica+slovensk%C3%A1%2C+logo%2C+foto&gs_lcp=CgNpbWcQAzoCCAA6BAgAEB46BAgAEBhQw4YDWLKBa2D3ngNoAHAAeACAAXaIAaYJkgEDOS4zmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWc&sclicent=img&ei=c5SIXpLvMZD8a6eYuYAO&client=firefox-b-d#imgsrc=CYry3MxIGrospM

³³ VAJANSKÝ, S. H.: *Život Štefana Moyses*, s. 5 - 13. In: *Sobrané diela Svetozára Hurbana Vajanského*, sv. XV. Turčiansky Sv. Martin: Matica slovenská, 1936, 195 s.

*velkoleposť onej idej, oživujúcej s tajnou mierou všetkie temer haluzы veľikého kmenu slovanského.*³⁴

Literatúra a použité informačné zdroje

- CZARNECKI, P. S. – HERDICS, GY. – VALLOVÁ, J. – ZEMKO, P. 2017. *Nuntii sunt testes. Osobnosť a svedok in Ars homiletica (Rhetorica ecclesiastica in Slovacia)*. Warszawa: Warsaw Management University Publishing House im. Prof. Leszka J. Kryzanowskiego, 2017, 212 s. ISBN 978 – 83 – 7520 – 228 – 1.
- KLEMENT, M. – ZEMKO, P. 2017. *Slovenský rodák z Veselého na Trnavsku*. Trnava: Ivona Matúšová, 2017, 52 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 71 – 3.
- KLIMAN, A. 1971. *Štefan Moyses z hľadiska cirkevného*, s. 122 - 144. In: *Štefan Moyses 1869 – 1969. Zborník z vedeckej konferencie*. Martin: Matica slovenská, 1971, 173 s.
- MIKUŠ, T. 2012. *Zborník z konferencie Kultúra a národná identita, Trnava 23.mája 2012*. Trnava: Úrad TTSK, 2012, 299 s. ISBN 978 – 80 971062 – 2 – 5.
- MIKUŠ, T. - ZEMKO, P. 2015. *Moyesovo dielo v prospech Slovanstva. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Záhreb, Chorvátska republika, 5.októbra 2015*. Záhreb: Spoločnosť chorvátsko – slovenského priateľstva, 2015, 128 s. ISBN 978 – 953 – 97153 – 7 – 1.

³⁴ Porov. *Cyrrill a Method. Katolicke Noviny pre Cirkev a Dom*, roč. XIII, č. 25, v Skalici, v nedeľu, dňa 19.julia 1863, s. 197 - 200.

- OSVALD, F. R. 1897. *Na konci roku. Kázne povedané od Štefana Moyses, biskupa baňsko – bystrického. V storočný deň jeho narodenia z jeho rukopisov.* Ružomberok: Tlačou karla Salvu, 1897, 34 s.
- SEDLÁK, I. 2007. *Karol Kuzmány a Štefan Moyses v slovenských národných a cirkevných dejinách.* Martin: Matica slovenská, 2007, 241 s. ISBN 978 – 80 – 7090 – 839 – 6.
- VAJANSKÝ, S. H. 1936. *Život Štefana Moyses.* Turčiansky Sv. Martin: Matica slovenská, druhé vydanie, 1936, 195 s.
- ZEMKO, P. 1998. *Homiletický prínos F. V. Sasinka na Slovensku.* Martin: Beriss, 1998, ISBN 80 – 85582 – 03 - 1.
- ZEMKO, P. 2007. *Homiletické smernice. Z dejín homiletiky na Morave, v Čechách a na Slovensku.* Trnava: Dobrá kniha, 2007, 117 s. ISBN 978 – 80 - 7141 – 565 – 7.
- ZEMKO, P. 2009. *Radlinského hlásanie Božieho slova.* Banská Bystrica: Polygrafia Gutenberg, 2009, 119 s. ISBN 978 – 80 – 969886 – 2 – 4.
- ZEMKO, P. 2012. *Základná homiletika a homílie na rok A.* Trnava: Ivona Matúšová, 2012, 228 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 19 – 5.
- ZEMKO, P. 2014. *Cyrlometodskí nasledovníci – Haulik, Moyses, Palárik. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Cyrlometodskí nasledovníci – Haulik, Moyses, Palárik ako i z príležitosti Valného zhromaždenia Haulikovho inštitútu v Trnave. Záhreb, Chorvátsko 14. – 16. mája 2014.* Trnava: Pre Haulikov inštitút vydalo Vydavateľstvo Ivona Matúšová, 2014, 143 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 34 – 8.

- ZEMKO, P. 2016. *Moysesovo záhradníctvo a ovocinárstvo*. Trnava: Ivona Matúšová, 2016. 9 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 89413 – 55 – 3.
- ZEMKO, P. 2020. *Kardinál Haulik. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Trnava, 10.decembra 2019*. Trnava: Ivona Matúšová pre Haulikov inštitút, 2020, 41 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 - 973532 – 2 – 3.
- ZEMKO, P. 2020. *Niektoré osobnosti dejín slovenskej homiletiky a slávnostné homílie*. Trnava: Ivona Matúšová, 2020, 190 s. ISBN 978 – 80 – 89979 – 21 – 9.

Kontaktné údaje

PhDr. PaedDr. Mgr. Martin Klement, PhD,
 Ph. d. h. c., MBA, LL. M. – doktorand
 Gréckokatolícka teologická fakulta
 Prešovskej univerzity
 Ulica biskupa Gojdiča 2
 080 01 Prešov
 SLOVENSKÁ REPUBLIKA
martin.klement@gmail.com

+

PhDr. Beáta Áčová, PhD, MBA, LL. M.
 Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
 Palackého 1, P.O.Box 104
 810 00 Bratislava
 SLOVENSKÁ REPUBLIKA
beata.acova@gmail.com

KÁZEŇ ŠTEFANA MOYSESA, *SEMENO JE SLOVO BOŽIE*

Michaela Šátková

Abstrakt

Kázeň Štefana Moysesu z obdobia jeho pobytu v Záhrebe (1829 - 1851) by mala doplniť zbierku *Moysesových kázní*, ktoré vydal Fr. Richard Osvald roku 1897 v Ružomberku.

Kľúčové slová

Moyses, kázeň, Záhreb, chorvátsky

Jednalo sa však výhradne o kázne z banskobystrického obdobia, v slovenskom jazyku. Vybrané kázne sú písané v chorvátskom jazyku, pravdepodobne z rokov 1847 - 1851, v týchto rokoch totiž Moyses zastával post kanonika v Záhrebe a slúžil tam sv. omše.³⁵ V 19. storočí mali *kázne* väčšiu popularitu ako dnes, vychádzali v tlači a omnoho viac vplývali na myšlienkové smerovanie veriacich ako v súčasnosti. Príspevok by mal čitateľovi poskytnúť základné informácie o štruktúre Moysesovej po chorvátsky písanej *kázne*, zaviesť čitateľa k samotnému autorovi a jeho chápaniu vtedajšieho politického, ale aj kultúrneho stavu, o ktorom sa dozvedáme z úlomkov jeho chorvátskych *kázní*.

Štefan Moyses v Záhrebe

Štefan Moyses, jeden z najznámejších Slovákov, ktorý do chorvátskej kultúry, školstva, jazykovedy a literatúry prispel svojou

³⁵ JEMBRIH, Alojz. 2016. *Tragom života i rada Stjepana Moysesu u Zagrebu (1829 - 1851)*. Zagreb: Hrvatsko književno društvo Sv. Jeronima, 2016. ISBN 978 – 95322 – 709 - 21.

činnosťou, prežil dvadsaťdva rokov v chorvátskom Záhrebe, čo mu umožnilo vytvoriť si množstvo kontaktov medzi chorvátskou elitou. Štefan Moyses sa narodil 24. októbra 1797 vo Veselom. Významným obdobím jeho života bolo štúdium gymnázia a neskôr filozofie na bohosloveckom seminári v Trnave. Nadanie v lingvistickej sfére prejavil Moyses takisto na peštianskom seminári, kde sa naučil nemecký, maďarský a francúzsky jazyk. Po štúdiách teológie roku 1819 ešte nemohol vykonávať farskú činnosť, pretože bol veľmi mladý, mal len 22 rokov, z toho dôvodu sa zveril do rúk kráľovského radcu Alexandra Lipthayho z Hontu. Za kňaza bol vysvätený o dva roky neskôr 1821. Moyses sa dostal do ostrihomského seminára, stal sa tiež kazateľom v peštianskom chráme sv. Jozefa, kde spoznal Jána Kollára, Pavla Jozefa Šafárika a Martina Hamuljaka čo mu umožnilo oboznámiť sa s ich myšlienkami. 15. február 1828 priniesol Moysesovi diplom doktora filozofie a slobodných umení.³⁶ V septembri 1829 cisár František I. vymenoval Moysesu za profesora filozofie, gréčtiny, logiky, metafyziky a etiky. Jednalo sa o veľmi prestížne miesto. Oficiálne nastúpil na toto miesto 1. januára 1830. Okrem toho zastával v Záhrebe niekoľko ďalších funkcií, ako napríklad post profesora filozofie, logiky, metafyziky a etiky na Záhrebskej akadémii, miesto cenzora, kapitulského vyslanca, kanonika, rektora diecézneho seminára, prodirektora Kráľovskej akadémie³⁷ či riaditeľa Hudobného družstva v Záhrebe.³⁸ Veľkou mierou prispel k zavedeniu chorvátskeho jazyka do škôl. Prívetká aktivita Štefana Moysesu pri presadzovaní chorvátskeho jazyka spôsobila jeho suspendovanie z cenzorského úradu roku 1843. Antun Barac tvrdí, že v prvých rokoch literárneho života zatiaľ čo bol cenzorom *Slovák Moyses* mohli byť v *Danici* slobodnejšie publikované prílohy o národe, slovanstve, slovanskej minulosti. Aj

³⁶ POVAŽAN, Ján. 1969, *Štefan Moyses na 100. výročie smrti*. Martin: Matica Slovenská, 1969, s. 6.

³⁷ JEMBRIH, Alojz. 2016. *Tragom života i rada Stjepana Moysesu u Zagrebu (1829-1851)*. Zagreb, 2016. ISBN 978 – 95322 – 709 – 21.

³⁸ *Tamtiež*, s. 20.

napriek tomu chorvátski spisovatelia pociťovali neslobodu.³⁹ Priazeň Chorvátov si Moyses získal presadzovaním ich vlastných záujmov na Uhorskom sneme. Náš slovenský rodák získal svojím pôsobením v Záhrebe množstvo skúseností a poznatkov o kultúre, politike a živote Chorvátov. V začiatkoch obdobia Bachovho absolutizmu sa Štefan Moyses vrátil na Slovensko do Banskej Bystrice. Tu do svojej smrti pôsobil ako biskup, okrem toho tiež zastával funkciu predsedu Matice slovenskej. Štefan Moyses zomrel v Žiari nad Hronom na porážku, a to presne na Cyrila a Metoda - 5. júla 1869.⁴⁰

Analýza kázne

Hlavným predmetom príspevku je analýza doposiaľ nevydanej chorvátsky písanej *kázne*, ktorá bola nájdená v *Literárnom archíve Slovenskej národnej knižnice* vo fonde Štefana Moysesu so signatúrou *M 76 E 22, pod hlavičkou Kázne obsahujúcou 137 strán*. Konkrétne táto kázeň nebola príliš celistvá, preto sme museli hľadať v digitálnych snímkach a logicky listy usporiadať. Nájdená kázeň obsahuje 12 listov, je písaná rukopisom Štefana Moysesu, v úvode a závere sa dozvedáme z latinsky písanej poznámky, že sa jednalo o posvätnú reč zo Záhrebu, z príležitosti už šesťdesiatej nedele v roku 1849. Táto kázeň by mala doplniť zbierku *Moysesových kázní*, ktoré vydal Fr. Richard Osvald roku 1897 v Ružomberku. Jednalo sa však výhradne o kázne z banskobystrického obdobia, v slovenskom jazyku. Nájdená kázeň je písaná v chorvátskom jazyku. Kázeň pochádza z roku 1849, v týchto rokoch Moyses zastával post kanonika v Záhrebe a s najväčšou pravdepodobnosťou tam slúžil svoje omše. Profesor Jozef Mistrík vo svojej *Rétorike* (1978) označuje Moysesu za vynikajúceho rečníka. V knihe Jána Galla *Rétorika v teórii a praxi*

³⁹ Odstránený bol cenzor Moyses, Slovák, naklonený Ilýrom a na jeho miesto prišiel Maďar Mátsik, ktorý vôbec nepoznal chorvátsky jazyk, ktorý plienil všetko do radu, aj Danicu a jednotlivé knihy. BARAC, Anun. Hrvatska književnost od Preporoda do stvaranja Jugoslavije. Zagreb, 1964, s 46, 68.

⁴⁰ VUKASOVIĆ, A. 2000. *Graditelji mostova hrvatsko - slovačkoga prijateljstva*. Zagreb, 2000, s. 75.

(1996) je Moyses považovaný za vrchol slovenského rečníctva. A napokon Štefan Holič popisuje za kľúčové postavy slovenskej rétoriky Ľudovíta Štúra a Štefana Moysesu vo svojej knihe *Praktická rétorika* (1999) ⁴¹ Na otázku či vedel záhrebský profesor takisto ohúriť svoje publikum v chorvátčine by sme mohli odpovedať v prípade nájdania viacerých kázní a rečí v chorvátskom jazyku zo záhrebského obdobia.

Téma a jazyk

Kázeň Štefana Moysesu má názov *Semen je slovo božie*. (citácia z evanjelia podľa Lukáša ⁴²). Hlavnou **témou** kázne je prirovnanie ľudského srdca a ducha k pôde, do ktorej by malo byť zasiate semeno slova Božieho. Text je písaný v chorvátskom **jazyku** kajkavskej varianty (str. 7, 2. riadok) obohatený komplikovanými slovnými spojeniami: *spolubratia*, *subratja* (str. 8), *pogibljeni maslak* (str.1) Slovo *maslak* je podobné *maslačaku* - púpave. Podľa kontextu by sa teda jednalo o smrtonosnú púpavu, ale takisto sa môže jednať o pokazené víno. V texte bolo niekoľko takýchto prekladateľských orieškov. Moyses prenášal významy aby ľudia lepšie pochopili výklad sv. písma *duch a ľudské srdce* - pôda; *hviezdičky* - dobrí ľudia; *tma* - zlo, *úrodná pôda* - dobrý duch; *božie slovo* - semeno ušľachtilých plodov.

Kompozícia

Kázeň pozostáva z 12. listov. Snažili sme sa zachovať totožnosť Moysesovej chorvátskej *kázne* a slovenského prekladu. Vety z rukopisu boli príliš dlhé (niekedy až 8 riadkov), ich skrátením sme docielili, aby im súčasný čitateľ lepšie porozumel. *Kázeň* tvorila

⁴¹ MIKUŠ, T. - ZEMKO, P. 2015. *Moyesovo dielo v prospech Slovanstva. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Záhreb, Chorvátska republika, 5.októbra 2015. Záhreb: Spoločnosť chorvátsko – slovenského priateľstva, 2015, 128 s. ISBN 978 – 953 – 97153 – 7 – 1.

⁴² Porov. Lk 8, 11.

súvislý text v ktorom plynule a veľmi skúsene prechádzal od témy k téme, retrospektívne náhľady do života prvých kresťanov mali byť akýmsi zdvihnutým prstom a poslucháči sa mali poučiť z histórie, mali sa polepšiť. Text je oživený otázkami, ktoré kladie Moyses svojim poslucháčom a odpovedá na ne výkladom Svätého písma. Otázkami sa snaží apelovať na ľudské hodnoty. Úryvok z prekladu *Kde sa nachádza vyšľachtený sad tak dobrého Semena? Je možné položiť si takúto otázku, drahí kresťania (křšťjeniki), ja túto otázku viery zodpoviem. Pýtam sa Vás teda: poznáte toho márnotratného syna evanjelického? Nemyslím si, že väčšine z Vás sú jeho príhody známe. A ako sa mohlo stať, že on, svojhlavý synak, ktorý mal bohatého a veľmi dobrého otca, musel znášať holotu a hlad natoľko, že sa chcel pomyjami pre svine pripravenými nasýtiť? Viete ako sa to stalo: synak tvrdohlavo opustil chyžu svojho dobrého otca a od vtedy ho všetky ťažkosti prenasledovali. Teda tu sa nachádza odpoveď na vyššie uvedenú otázku! Vzdialili sme sa aj my od dobrotivého otca nášho nebeského, a preto nemáme ani rúcho, ani pokrmy cnosti.*“ (str. 9)

Obsah

Celá kázeň je zameraná na motív rozsievania vyšľachteného semena božieho slova medzi ľudstvo, ktoré sa nachádza na ceste k zatrateniu. Moyses cituje úryvok z Listu Rimanom apoštola Pavla o skazenosti doby ⁴³ a dáva ju do paralely so súčasnosťou, v ktorej Moyses žil, svoju nespokojnosť vyjadril týmito slovami: *Rozmaznávame naše telo, akoby sme nemali dušu, trápime sa kvôli dosiahnutiu hodnotných bohatstiev akoby sme nikdy ani jeden pohrebný obrad nevideli. Sme prikovaní k zemi, akoby sme si nebo nad hlavami nevšimli. Je pravda, že v súčasnosti sú rozvinuté viaceré vedy a umenia ako v časoch prvých kresťanov. Orat', priať, tkať,*

⁴³ Porov. Rim 1, 18 - 32; 2, 1 - 16.

*kovat' vedeli niekedy len ľudské ruky. Teraz to už na mnohých miestach vykonávajú parné stroje alebo mašiny. Niekedy ľudia vedeli iba peší chodiť, voziť sa a jazdiť na koňoch. Teraz už lietajú po hladine vody a vzduchu. Každý deň sa iné zákony šijú a menia, mnohokrát aj s veľkým krvi preliatím. Toto sú spôsoby akými sa riadenia vecí. A sú kvôli tomu ľudia lepší, cnostnejší, alebo aspoň sú šťastnejší a spokojnejší? Nie sú samozrejme! Nikdy nebolo viac chudoby, hladu, holoty ako v súčasnosti. Národy sa dvíhajú proti národom, občania proti občanom, vojna, plamene a vraždy sú na dennom poriadku, nespočetné vojská sa musia vyrovnávať s veľkými stratami, aby vo všeobecnom chaose aspoň nejaký tieň verejnej istoty vytvorili. (str. 10) Podľa týchto slov je kázeň v celku nadčasová, Moyses však vidí záchranu ľudstva v narodení Ježiša Krista a opisuje jeho zrodenie čistou Pannou Máriou. Prichádza k záveru, že ľudskú skazenosť by zmenilo iba narodenie spasiteľa v Betleheme. Moyses rafinovane prechádza k citácií ďalšej epištoly apoštola Pavla Efezanom, v ktorej poukazuje na vzťah muža a ženy, rodičov a detí. Východiskom všetkého je slovo božie, ktoré Moyses zasieva medzi svojich poslucháčov. Nenúti ich k lepšiemu životu, len im dáva za príklad biblické motívy a necháva im otvorenú cestu, ktorú si vyberú a ako naložia s plodným semenom božieho slova je v ich rukách. Poslucháčom opisuje výjav z minulosti, keď sa ľudia začali riadiť sv. písmom, situácia sa zmenila, citujem: *Aké obrátenie, aká premena sa prejavuje v živote ľudského pokolenia! – Ukrutnosť veliteľov sa premenila v otcovskú lásku – bezbožnosť detí premenila sa v najsrdečnejšiu úctu – u národov obrátených na vieru kresťanskú, zavládla všeobecná láska blížneho, že takmer žiadne súdy neboli potrebné a málokedy niekto niekomu neprávom spáchal, a ak aj spáchal vtedy by ukrivdený radšej zo srdca krivdu odpustil, ako ju pred súd hnať. Zavládla tak aj láska k Bohu, prví kresťania mali radi bohatstvo, tento ľud by radšej život stratil, ako božský príkaz porušiť. A tak aj**

muselo byť v tom čase, keď sa ľudia z celej duše držali náuky po Vykupiteľovi našom z nebies prinesenej (str. 7).

V ďalšej časti *kázne* Moyses vykladá čítanie z evanjelia podľa Lukáša 15, 11 – 32 o márnotrattnom synovi, ktorý utiekol z domova a utratil všetky peniaze ktoré mal. Postupom času však oľutoval svoj hriech a vrátil sa k svojmu dobrému otcovi. Štefan Moyses prostredníctvom tohto úryvku z evanjelia 8 vetu prečiarkol: *Z akého dôvodu? Pretože ľudia nechcú počúvať!* 9 vetu prečiarkol: *aby nebolo ešte viac otrokárstva* poukazuje na krízu búrlivých revolučných rokov kedy ľudia prestávajú počúvať, veria len hmotnému bohatstvu a zabúdajú na duchovné bohatstvo.

Myšlienka

Vykúpenie celého ľudstva spočíva v návrate k Bohu podľa vzoru kajúceho márnotrattného syna, ktorý sa vrátil k nežnému otcovi svojmu. Ľudstvo bude spasené pokiaľ bude žiť cnostný život podľa Svätého písma, náuky Božej. Citujem úryvok z prekladu: *A hovorím Vám drahí kresťania, (pred Bohom a svetom) že nebude, zdôrazňujem nebude lepšie pokiaľ sa ľudstvo k Bohu svojmu nenavrátí, (ako sa vrátil kajúci sa márnotrattný syn k nežnému otcovi svojmu) pokiaľ sa nebude žiť podľa príkazu evanjelia, pokiaľ semeno slova božieho nezasejete do svojich sŕdc. Aj keby sa každý deň kvantá nových štátnych zákonov vytvorili, aj keby ich písali do zlatých kníh alebo vyryli do mramorových dosiek: nedostaneme pomoci, pokiaľ sa nevrátíme k Bohu podľa náuky jeho syna vykupiteľa nášho. Ale nie je svieca bez požehnania, nie je požehnanie bez Boha, nie je úrodný sad ľudského srdca bez semena božieho slova. Amen. (str. 11) Dominica Sexagesimae 1849 (str. 12).*

Pramene

- *Literárny archív Slovenskej národnej knižnice Martin*: Sig M 76 E 22, Kázne.

Literatúra

- ANIĆ, V. – GOLDSTEIN, I. 2007. *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Novi Liber, 2007. ISBN 978 – 953 – 6045 – 52 – 5.
- ANIĆ, V. – JOJIĆ, L. 2003. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber, 2003. ISBN 953 – 6045 – 24 - 9.
- BABUKIĆ, V. 2013. *Osnova slovnice slavjanske narječja ilirskoga*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje , 2013.
- BARAC, A. 1964. *Hrvatska književnost od Preporoda do stvaranja Jugoslavije*. Zagreb, 1964.
- BRTÁŇ, R. 1949. *Štefan Moyses a Chorváti*. Turčiansky sv. Martin: Matica slovenská, 1949.
- BRTÁŇ, R. - IVANČIĆ, D. - SZABO, A. 2016. *Stjepan Moyses i Hrvati*. Zagreb: Matica slovačka – Zagreb, 2016. ISBN 978 - 953 – 59291 – 0 - 9.
- HRUBÝ, H. 1901. *České postilly: studie literárně a kulturně historická*. Praha: Jubilejní fond Královské české společnosti nauk, 1901.
- IVEKOVIĆ, F. – BROZ, I. 1901. *Rječnik hrvatskosrpskoga jezika*. Sv. 1, A - O. U Zagrebu: Štamparija Karla Albrechta (Jos. Wittasek), 1901.
- JELČIĆ, D. 2004. *Povijest hrvatske književnosti*. Zagreb: Naknada P.I.P. Pavičić, 2004. ISBN 953 – 6308 – 56 - 8.
- JEMBRIH, A. 1998. *Stjepan Moyses kod zagrebačkih „Iliraca“*. In: Marulić, XXXI., č. 6, Zagreb, 1998.

- JEMBRIH, A. 2016. *Tragom života i rada Stjepana Moysesa u Zagrebu (1829-1851)*. Zagreb: Hrvatsko književno društvo Sv. Jeronima, 2016. ISBN 978 – 95322 – 709 - 21.
- JEŽIĆ, S. 1944. *Hrvatska književnost od početka do danas 1100-1941*. Zagreb: Naklada A Velzek, 1944.
- KLIMAN, A. 1948. *PhDr. Štefan Moyses*. Vyd. 1, Turčiansky svätý Martin, 1948.
- KRČMÉRY, Š. - KLEMENTIS, E. 1927. *Moyses a Kuzmány*. Turčiansky sv. Martin: Matica Slovenská, 1927.
- MIKUŠ, T. - ZEMKO, P. 2015. *Moysesovo dielo v prospech Slovanstva. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Zááhreb, Chorvátska republika, 5.októbra 2015*. Zááhreb: Spoločnosť chorvátsko – slovenského priateľstva, 2015, 128 s. ISBN 978 – 953 – 97153 – 7 – 1.
- POLLA, B. 1997. *PhDr. Štefan Moyses*. 2. vyd. Martin: Matica slovenská, 1997, ISBN 80 – 7090 – 377 - 5.
- POVAŽAN, J. 1969. *Štefan Moyses na 100. výročie smrti*. Matica Slovenská, 1969, s. 6
- *Rječnik hrvatskosrpskoga književnog jezika. Knjiga 1, A - F*. 1967. Zagreb: Matica hrvatska, 1967.
- *Rječnik hrvatskosrpskoga književnog jezika. Knjiga 2, G - K*. 1967. Zagreb: Matica hrvatska, 1967.
- RYCHLÍK, J. - PERENČEVIĆ, M. 2007. *Dějiny Chorvatska*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978 – 80 – 71068 – 85 - 3.
- ŠARIĆ, L. - WITTSCHEN, W. 2010. *Rječnik sinonima hrvatskoga jezika*. 2. izd. Zagreb: Jesenski i Turk, 2010. Rječnici i leksikoni. ISBN 978 – 953 - 222 – 362 - 0.
- ŠÁTKOVÁ, M. 2014. *Edícia korešpondencie Štefana Moysesa a Josipa Jellačića. Porta Balkanica*. Brno: Občanské sdružení Porta Balkanica, 2014, roč. 6, č. 1, s. 55 - 68. ISSN 1804 - 2449.

- SCHREIBER, H. 2008. *Čítanka z rétoriky: řeči, projevy, kázání, myšlenky a názory od nejstarší doby po současnost*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978 – 80 – 86723 – 60 - 0.
- SEDLÁK, I. 2007. *Karol Kuzmány a Štefan Moyses*. Martin: Matica Slovenská, 2007. ISBN 978 – 80 – 7090 – 839 - 6.
- VAJANSKÝ, S. H. 1997. *Život Štefana Moyses*. 1.vyd. Martin: Matica slovenská, 1997.
- VLAŠÍN, Š. 1984. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1984.
- VUKASOVIĆ, A. 2000. *Graditelji mostova hrvatsko - slovačkoga prijateljstva*. Zagreb, 2000. ISBN 953 – 97153 – 2 - 6.

Internetové odkazy

- *Narodne novine [online]*. Copyright 2017 [cit. 19.4.2017]. Dostupné na: <https://www.nn.hr/hr/o-nama/iz-povijesti/>

Kontaktné údaje

Mgr. Michaela Šátková, doktorand
 Filozofická fakulta
 Masarykova univerzita
 Arna Nováka 1
 602 00 Brno
 ČESKÁ REPUBLIKA
michaela.satkova@gmail.com

BISKUPSKÁ VYSVIACKA MONS. PHDR. ŠTEFANA MOYSESA VO SVETLE APOŠTOLSKEJ POSTUPNOSTI

Pavol Zemko, Paweł Stanisław Czarnecki, Simona Rečná

Abstrakt

Pred 170. rokmi 25. mája 1851 vysvätil ostrihomský arcibiskup a prímás Uhorska Mons. Ján Krstiteľ kardinál Scitovský (maďarsky: János Kerestély bíboros Scitovszky) v Ostrihome za biskupa kňaza záhrebského arcibiskupstva PhDr. Štefana Moyses, záhrebského kanonika a emeritného profesora tamojšieho gymnázia. S návrhom najskôr súhlasil rakúsko – uhorský cisár a následne ho pápež bl. Pius IX. menovacím dekrétom ustanovil diecéznym banskobystrickým biskupom. Čím sa opätovne potvrdila tzv. apoštolská postupnosť biskupov skrz pápeža, nástupcu sv. Petra. Po biskupskej vysviacke sa Mons. dr. Štefan Moyses oficiálne ujal svojho úradu banskobystrického diecézneho biskupa pri tzv. inštalácii v Katedrálnom chráme sv. Františka Xaverského v Banskej Bystrici. Počas svojej biskupskej služby predovšetkým býval a úradoval vo svojom letnom biskupskom sídle v Svätom Kríži, dnes je to Žiar nad Hronom, kde aj 5. júla 1863 zomrel a v krypte pod farským kostolom Povýšenia sv. Kríža bol aj v krypte banskobystrických biskupov pochovaný.

Kľúčové slová

Pápež, biskup, apoštolská postupnosť, Mons. PhDr. Štefan Moyses

Vymenovanie za biskupa

PhDr. Štefana Moyses, kňaza záhrebského arcibiskupstva, gymnaziálneho profesora a kanonika Záhrebskej kapituly vysvätil 25.mája 1851 v Ostrihome J. Em. Mons. Ján Krstiteľ kardinál Scitovský (1.novembra 1785 Košická Belá – 19.októbra 1866 Ostrihom), ostrihomský arcibiskup a uhorský prímás. Vykonal tak na základe cisárskej nominácie Františka Jozefa I. z 5.septembra 1850, ktorý sa len krátko predtým, 2.decembra 1848, ujal vlády (18.augusta 1830 Viedeň – 21.novembra 1916 Viedeň).⁴⁴ Dnes je otázka menovania za biskupa podľa Kódexu kánonického práva (CIC) iba na pápežovi (porov. *kán.* 377 § 5 CIC).

⁴⁴ Porov. www.catholic-hierarchy.org/bishop/

*František Jozef I., rakúsko – uhorský cisár*⁴⁵

Moyses zložil predpísané *Vyznanie viery a prísahu vernosti*⁴⁶
13.septembra pred apoštolským nunciom pri cisárskom dvore vo
Viedni, ktorým v rokoch 1845 – 1856 bol J. Em. Mons. Michele
kardinál Viale - Prelà, arcibiskup kartaginský.⁴⁷

⁴⁵ https://sk.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Jozef_I./#media/S%C3%BAbor:KaiserFranzjosef1853-1-.jpg

⁴⁶ Porov. kán 397 a 380 CIC.

⁴⁷

Porov. [https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_apo%C5%A1tolsk%C3%BDch_nunci%C5%AF_u_c%C3%ADsa%C5%99_sk%C3%A9ho_dvora_\(1529%E2%80%931916\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_apo%C5%A1tolsk%C3%BDch_nunci%C5%AF_u_c%C3%ADsa%C5%99_sk%C3%A9ho_dvora_(1529%E2%80%931916))

Porov. <https://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bviale.html>

J. Em. Mons. Michele kardinál Viale - Prelà ⁴⁸

Súhlas s cisárskym návrhom vyjadril napokon aj pápež bl. Pius IX. (16.júna 1846 – 7.februára 1878 Rím), ⁴⁹ ktorý Moysesovi následne 17.februára 1851 vystavil menovací dekrét za banskobystrického biskupa. ⁵⁰

⁴⁸ [https://it.wikipedia.org/wiki/Michele_Viale-Prel%C3%A0#/media/File:Viale-Prel%C3%A0,_Michele_\(1798_-_1860\).jpg](https://it.wikipedia.org/wiki/Michele_Viale-Prel%C3%A0#/media/File:Viale-Prel%C3%A0,_Michele_(1798_-_1860).jpg)

⁴⁹ https://sk.wikipedia.org/wiki/Pius_IX.

⁵⁰ <https://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bmoyses.html>

*bl. Pius IX., pápež*⁵¹

Apoštolská postupnosť v Katolíckej cirkvi

Slobodne menovať biskupov v Katolíckej cirkvi môže na základe svojej jurisdikcie *Najvyššieho kňaza, pastiera a učiteľa* len *Svätý Otec, pápež, hlava Katolíckej cirkvi, zástupca Ježiša Krista a nástupca sv. Petra v úrade pápeža*. A tá je nepretržitá, nepretrhnutá

⁵¹ https://it.wikipedia.org/wiki/Papa_Pio_IX#/media/File:Pionono3.jpg

a nespochybitelná od čias ustanovenia svojho zástupcu a jeho určenie nástupcom, t. j. pápežom samotným Ježišom Kristom,⁵² ako o tom máme záznam v Matúšovom evanjeliu: Mt 16, 13 - 19.⁵³

V Katolíckej cirkvi do času vykonávania pápežského úradu, čo sa nazýva pontifikátom, bl. Pia IX., bolo 255 pápežov vrátane prvého, sv. Petra, apoštola. Žiaľ v zozname sa nachádzajú aj tzv. protipápeži, ktorí nepatria do apoštolskej postupnosti, ale len do histórie v rámci schizmy v Cirkvi, ktorá bola iba ľudským dielom a nemá nič spoločné s božským dielom Ježiša Krista, teda s Katolíckou cirkvou. Niektorí pápeži počas svojho života dosiahli najvyšší stupeň a dnes sú uctievaní ako blahoslavení alebo svätí. Ako napríklad aj protipápež z rokov 217/8 – 235 Hippolytos, ktorý napokon oľutoval svoj omyl, zmieril sa s pokorou s Cirkvou a zomrel ako omilostený márnotravný syn v povesti svätosti:

1. 33/42 – 67 sv. Peter (Petrus)
2. 67 – 76/8 sv. Linus
3. 76/8 – 88/91 sv. Kletus (Anaklét)
4. 88/91 – 97/100 sv. Kliment I. (Klement I./Klemens Rímsky)
5. 97/100 – 105/9 sv. Evarist
6. 106/9 – 115/9 sv. Alexander I.

⁵² <https://katolik5.webnode.sk/zoznam-vsetkych-papezov/>

⁵³ *Keď potom Ježiš prišiel do okolia Cézarey Filipovej, pýtal sa svojich učeníkov: "Za koho pokladajú ľudia Syna človeka?" Oni vraveli: "Jedni za Jána Krstiteľa, iní za Eliáša a iní za Jeremiáša alebo za jedného z prorokov." "A za koho ma pokladáte vy?", opýtal sa ich. Odpovedal Šimon Peter: "Ty si Mesiáš, Syn živého Boha." Ježiš mu povedal: "Blahoslavený si, Šimon, syn Jonášov, lebo ti to nezjavilo telo a krv, ale môj Otec, ktorý je na nebesiach. A ja ti hovorím: Ty si Peter a na tejto skale postavím svoju Cirkev a pekelné brány ju nepremôžu. Tebe dám kľúče od nebeského kráľovstva: čo zviažeš na zemi, bude zviazané v nebi, a čo rozviažeš na zemi, bude rozviazané v nebi."*

7. 115/9 – 125/7 sv. Sixtus I. (Xystus)
8. 125/7 – 136/9 sv. Telesfor
9. 136/9 – 140/2 sv. Hyginus
10. 140/2 – 155/7 sv. Pius I.
11. 155/7 – 166/8 sv. Anicet (Aniketos)
12. 166/8 – 174/7 sv. Soter
13. 175/7 – 189/92 sv. Eleutér (Eleutherius)
14. 189/92 – 199/202 sv. Viktor I.
15. 199/202 – 217/8 sv. Zeferinus (Zefyrin)
16. 217/8 – 222 sv. Kalixt I. (Calixotus),
217/8 – 235 sv. Hippolytos (protipápež)
17. 222 – 230 sv. Urban I.
18. 230 – 235 sv. Poncián
19. 235 – 236 sv. Anter (Anteros)
20. 236 – 250 sv. Fabián
21. 251 – 253 sv. Kornel (Kornelius),
251- ? Novacián (Novatianus) (protipápež)
22. 253/254 sv. Lucius I.
23. 254 – 257 sv. Štefan I.

24. 257 – 258 sv. Sixtus II.
25. 259 – 268/9 sv. Dionýz
26. 269 – 274 sv. Félix I.
27. 275 – 283 sv. Eutychián (Eutychius)
28. 283 – 296 sv. Kajus (Caius Dalmata)
29. 296 – 304 sv. Marcelín (Marcellinus)
30. 308 – 309/1 sv. Marcel I. (Marcelus)
31. 309/10 – 311 sv. Euzébius (Eusebius)
32. 311 – 313/4 sv. Melchiades (Miltiades)
33. 314 – 335 sv. Silvester I.
34. 336 sv. Markus (Marek)
35. 337 – 352 sv. Július I.
36. 352 – 366 sv. Libérius,
355 – 358/65 Félix II. (protipápež)
37. 366 – 384 sv. Damazus I.,
366 – 367 Ursinus (protipápež)
38. 384 – 399 sv. Siricius
39. 399 – 401 sv. Anastazius I.
40. 401/2 – 417 sv. Inocent I. (Innocentius)

41. 417 – 418 sv. Zosimus
42. 418 – 422 sv. Bonifác I. (Bonifacius),
418 – 419 Eulalius (protipápež)
43. 422 – 432 sv. Celestín I. (Celestinus)
44. 432 – 440 sv. Sixtus III.
45. 440 – 461 sv. Lev I. Velký (Leo I.)
46. 461 – 468 sv. Hilarius
47. 468 – 483 sv. Simplicius
48. 483 – 492 sv. Félix III.
49. 492 – 496 sv. Geláz I. (Gelasius)
50. 496 – 498 sv. Anastázius II.
51. 498 – 514 sv. Symachus,
498 – 501 Vavrínek (Laurentius) (protipápež)
52. 514 – 523 sv. Hormizdas
53. 523 – 525 sv. Ján I.
54. 526 – 530 sv. Félix IV.
55. 530 – 532 Bonifác II.,
530 Dioscorus (protipápež)
56. 533 – 535 Ján II.

57. 535 – 536 sv. Agapet I. (Agapitus)
58. 536 – 537 sv. Silverius
59. 537 – 555 Vigilius
60. 556 – 561 Pegalius I.
61. 561 – 574 Ján III.
62. 575 – 579 Benedikt I.
63. 579 – 590 Pelagius II.
64. 590 – 604 sv. Gregor I. Veľký
65. 604 – 606 Sabinián
66. 607 Bonifác III.
67. 608 – 615 sv. Bonifác IV.
68. 615 – 618 sv. Deusdedit (Adeodat I.)
69. 619 – 625 Bonifác V.
70. 625 – 638 Honorius I.
71. 640 Severín (pápež)
72. 640 – 642 Ján IV.
73. 642 – 649 Teodor I.
74. 649 – 653 sv. Martin I.
75. 654 – 657 sv. Eugen I. (Eugenius)

76. 657 – 672 sv. Vitalian
77. 672 – 676 Adeodat II.
78. 676 – 678 Donus
79. 678 – 681 sv. Agato
80. 682 – 684 sv. Lev II. (Leo)
81. 684 – 685 sv. Benedikt II.
82. 685 – 686 Ján V.
83. 686 – 687 Konon (Conon),
687 Teodor (protipápež),
687 Paschál (Paschalis) (protipápež)
84. 687 – 701 sv. Sergius I.
85. 701 – 705 Ján VI.
86. 705 – 707 Ján VII.
87. 708 Sisin (Sisinnius)
88. 708 – 715 Konštantín I.
89. 715 – 731 sv. Gregor II.
90. 731 – 741 sv. Gregor III.
91. 741 – 752 sv. Zachariáš
92. 752 Štefan II. (zomrel krátko po zvolení)

93. 752 – 757 Štefan III.
94. 757 – 767 sv. Pavol I.,
767 Konštantín II. (protipápež),
768 Filip (protipápež)
95. 768 – 772 Štefan III.
96. 772 – 795 Hadrián I.
97. 795 – 816 sv. Lev III. (Leo)
98. 816 – 817 Štefan IV.
99. 817 – 824 sv. Paschál I. (Paschalis)
100. 824 – 827 Eugen II. (Eugenius)
101. 827 Valentín
102. 827 – 844 Gregor IV.,
844 Ján (protipápež)
103. 844 – 847 Sergius II.
104. 847 – 855 sv. Lev IV. (Leo),
855 Anastázus (protipápež)
105. 855 – 858 Benedikt III.
106. 858 – 867 sv. Mikuláš I. Veľký
107. 867 – 872 Hadrián II.

108. 872 – 882 Ján VIII.
109. 882 – 884 Marinus I. (nesprávne označovaný ako Martin II.)
110. 884 – 885 sv. Hadrián III.
111. 885 – 891 Štefan V.
112. 891 – 896 Formozus
113. 896 Bonifác VI.
114. 896 – 897 Štefan VI.
115. 897 Roman
116. 897 – 898 Teodor II.
117. 898 – 900 Ján IX.
118. 900 – 903 Benedikt IV.
119. 903 Lev V. (Leo), 903 –
904 Christoforus (protipápež)
120. 904 – 911 Sergius III.
121. 911 – 913 Anastazius III.
122. 913 – 914 Lando
123. 914 – 928 Ján X.
124. 928 Lev VI. (Leo)

- 125. 929 – 931 Štefan VII.
- 126. 931 – 935 Ján XI.
- 127. 936 – 939 Lev VII. (Leo)
- 128. 939 – 942 Štefan VIII.
- 129. 942 – 946 Marinus II. (nesprávne označovaný ako Martin III.)
- 130. 946 – 955 Agapet II. (Agapitus)
- 131. 955 – 964 Ján XII.,
963 – 965 Lev VIII.(Leo) (protipápež),
964 – 965 Benedikt V. (protipápež)
- 132. 965 – 972 Ján XIII.
- 133. 972 – 974 Benedikt VI.,
974 Bonifác VII. (protipápež)
- 134. 974 – 983 Benedikt VII.
- 135. 983 – 984 Ján XIV.
- 136. 984 – 985 Bonifác VIII.
- 137. 985 – 996 Ján XV.
- 138. 996 – 999 Gregor V.,
997 – 998 Ján XVI. (protipápež)

- 139. 999 – 1003 Silvester II.
- 140. 1003 Ján XVII.
- 141. 1003 – 1009 Ján XVIII.
- 142. 1009 – 1012 Sergius IV.
- 143. 1012 – 1024 Benedikt VIII.
- 144. 1024 – 1032 Ján XIX.
- 145. 1032 – 1044 Benedikt IX.
- 146. 1045 Silvester III. (považovaný aj za protipápeža)
- 147. 1045 Benedikt IX. (2.raz)
- 148. 1045 – 1046 Gregor VI.
- 149. 1046 – 1047 Klement II.
- 150. 1047 – 1048 Benedikt IX. (3. raz)
- 151. 1048 Damazus II.
- 152. 1049 – 1054 Lev IX. (Leo)
- 153. 1055 – 1057 Viktor II.
- 154. 1057 – 1058 Štefan IX.,
1058 – 1059 Benedikt X. (protipápež)
- 155. 1059 – 1061 Mikuláš II.
- 156. 1061 – 1073 Alexander II.,

- 1061 – 1072 Honorius II. (protipápež)
157. 1073 – 1085 sv. Gregor VII.,
- 1080 – 1084 Klement III. (protipápež)
158. 1086 – 1087 Viktor III.
159. 1088 – 1099 Urban II.
160. 1099 – 1118 Paschál II. (Paschalis),
- 1100 – 1102 Theodorich (protipápež),
- 1102 Albert (protipápež),
- 1105 – 1111 Silvester IV. (protipápež)
161. 1118 – 1119 Gelasius II.,
- 1118 – 1121 Gregor VIII. (protipápež)
162. 1119 – 1124 Kalixt II.
163. 1124 – 1130 Honorius II.,
- 1124 Celestín (II.) (protipápež)
164. 1130 – 1143 Inocent II. (Innocenc),
- 1130 – 1138 Anaklét (II.) (protipápež),
- 1138 Viktor IV. (protipápež)
165. 1143 – 1144 Celestín II.
166. 1144 – 1145 Lucius II.

167. 1145 – 1153 Eugen III.
168. 1153 – 1154 Anastázius IV.
169. 1154 – 1159 Hadrián IV.
170. 1159 – 1181 Alexander III.,
1159 – 1164 Viktor IV. (protipápež),
1164 – 1168 Paschál III. (Paschalis) (protipápež),
1168 – 1178 Kalixt III. (Calixtus) (protipápež),
1171 – 1180 Inocent III. (Innocenc) (protipápež)
171. 1181 – 1185 Lucius III.
172. 1185 – 1187 Urban III.
173. 1187 Gregor VIII.
174. 1187 – 1191 Klement III.
175. 1191 – 1198 Celestín III.
176. 1198 – 1216 Inocent III. (Innocenc)
177. 1216 – 1227 Honorius III.
178. 1227 – 1241 Gregor IX.
179. 1241 Celestín IV.
- 1241 – 1243 (žiaden pápež)

180. 1243 – 1254 Inocent IV. (Innocenc)
181. 1254 – 1261 Alexander IV.
182. 1261 – 1264 Urban IV.
183. 1265 – 1268 Klement IV.
184. 1271 – 1276 Gregor X.
185. 1276 Inocent V. (Innocenc)
186. 1276 Hadrián V.
187. 1276 – 1277 Ján XXI.
188. 1277 – 1280 Mikuláš III.
189. 1281 – 1285 Martin IV.
190. 1285 – 1287 Honorius IV.
191. 1288 – 1292 Mikuláš IV.
- 1292 – 1294 (žiaden pápež)
192. 1294 abdikoval sv. Celestín V.
193. 1294 – 1303 Bonifác VIII.
194. 1303 – 1304 Benedikt XI.

195. 1305 – 1314 Klement V.

Pápeži mali sídlo v Avignone (1309 – 1377):

1314 – 1316 – (žiaden pápež)

196. 1316 – 1334 Ján XXII.,

1328 – 1330 Mikuláš V. (protipápež v Ríme)

197. 1334 – 1342 Benedikt XII.

198. 1342 – 1352 Klement VI.

199. 1352 – 1362 Inocent VI. (Innocenc)

200. 1362 – 1370 Urban V.

201. 1370 – 1378 Gregor XI. (od roku 1377 v Ríme)

Cirkevná schizma (pápeži v Ríme, protipápeži v Avignone):

202. 1378 – 1389 Urban VI.,

- 1378 – 1394 Klement VII. (protipápež)
203. 1389 – 1404 Bonifác IX.,
1394 – 1424 Benedikt XIII. (protipápež, 1409
zosadený Alexandrom)
204. 1404 – 1406 Inocent VII. (Innocenc), 1409 –
1410 Alexander V. (protipápež)
205. 1406 – 1415 Gregor XII. (1409 zosadený
Alexandrom), 1410 – 1415 Ján XXIII. (protipápež)
- 1415 – 1417 – (žiaden pápež)
- Pápeži natrvalo len v Ríme (od roku 1417):
206. 1417 – 1432 Martin V.,
1423 – 1429 Klement VIII. (protipápež),
1425 – 1430 Benedikt XIV (protipápež)
207. 1431 – 1447 Eugen IV. (Eugenius),
1439 – 1449 Félix V. (protipápež)
208. 1447 – 1455 Mikuláš V.
209. 1455 – 1458 Kalixt III. (Calixtus)

- 210. 1458 – 1464 Pius II.
- 211. 1464 – 1471 Pavol II.
- 212. 1471 – 1484 Sixtus IV.
- 213. 1484 – 1492 Inocent VIII. (Innocenc)
- 214. 1492 – 1503 Alexander VI.
- 215. 1503 Pius III.
- 216. 1503 – 1513 Július II.
- 217. 1513 – 1521 Lev X. (Leo)
- 218. 1522 – 1523 Hadrián VI.
- 219. 1523 – 1534 Klement VII.
- 220. 1534 – 1549 Pavol III.
- 221. 1550 – 1555 Július III.
- 222. 1555 Marcel II. (Marcelus)
- 223. 1555 – 1559 Pavol IV.
- 224. 1559 – 1565 Pius IV.
- 225. 1566 – 1572 sv. Pius V.
- 226. 1572 – 1585 Gregor XIII.
- 227. 1585 – 1590 Sixtus V.
- 228. 1590 Urban VII.

- 229. 1590 – 1591 Gregor XIV.
- 230. 1591 Inocent IX. (Innocenc)
- 231. 1592 – 1605 Klement VIII.
- 232. 1605 Lev XI. (Leo)
- 233. 1605 – 1621 Pavol V.
- 234. 1621 – 1623 Gregor XV.
- 235. 1623 – 1644 Urban VIII.
- 236. 1644 – 1655 Inocent X. (Innocenc)
- 237. 1655 – 1667 Alexander VII.
- 238. 1667 – 1669 Klement IX.
- 239. 1670 – 1676 Klement X.
- 240. 1676 – 1689 Inocent XI. (Innocenc)
- 241. 1689 – 1691 Alexander VIII.
- 242. 1691 – 1700 Inocent XII. (Innocenc)
- 243. 1700 – 1721 Klement XI.
- 244. 1721 – 1724 Inocent XIII. (Innocenc)
- 245. 1724 – 1730 Benedikt XIII.
- 246. 1730 – 1740 Klement XII.
- 247. 1740 – 1758 Benedikt XIV.

- 248. 1758 – 1769 Klement XIII.
- 249. 1769 – 1774 Klement XIV.
- 250. 1775 – 1799 Pius VI.
- 251. 1800 – 1823 Pius VII.

(1809 – 1814 cisár Napoleon zrušil pápežský štát)

- 252. 1823 – 1829 Lev XII. (Leo)
- 253. 1829 – 1830 Pius VIII.
- 254. 1831 – 1846 Gregor XVI.
- 255. 1846 – 1878 bl. Pius IX.⁵⁴

⁵⁴ <https://katolik5.webnode.sk/zoznam-vsetkych-papezov/>

*Erb bl. Pia IX., pápeža*⁵⁵

Do našej súčasnosti pokračuje zoznam pápežov až po 266.nástupcu sv. Petra, ktorým je pápež František od roku 2013.⁵⁶ Zaujímavosťou je, že 265.pápež Benedikt XVI.⁵⁷ v roku 2013

⁵⁵ https://it.wikipedia.org/wiki/Papa_Pio_IX#/media/File:Pio_Nono.svg

⁵⁶ ZEMKO, P. 2019. *Tematické didaskálie podľa Františkovo Gaudete et exultate*. Trnava: Ivona Matúšová, 2019, 15 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 89979 – 12 – 7.

⁵⁷ Porov. ÁČOVÁ, B. – KLEMENT, M. – ZEMKO, P. 2017. *Evanjelizácia emeritného pápeža Benedikta XVI.* Trnava: Ivona Matúšová, 2017, 46 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 89413 – 85 – 0.

abdikoval a už je dlhšie emeritným pápežom ako bol v úrade. Žije v Kláštore Mater Ecclesiae vo Vatikánskych záhradách.⁵⁸

- 256. 1878 – 1903 Lev XIII. (Leo)
- 257. 1903 – 1914 sv. Pius X.
- 258. 1914 – 1922 Benedikt XV.
- 259. 1922 – 1939 Pius XI.
- 260. 1939 – 1958 Pius XII.
- 261. 1958 – 1963 sv. Ján XXIII.
- 262. 1963 – 1978 sv. Pavol VI.
- 263. 1978 Ján Pavol I.
- 264. 1978 – 2005 sv. Ján Pavol II.
- 265. 2005 – 2013 abdikoval Benedikt XVI.
- 266. 2013 – František

⁵⁸ <https://www.katolickenoviny.sk/spravodajstvo/category/zahranicne/article/emeritny-papez-je-uz-dlhsie-na-dochodku-ako-v-urade.xhtml>

*Na snímke z novembra 2020 je vľavo emeritný pápež (2005 – 2013) Benedikt XVI. (*16. apríla 1927) a pápež František (*17. decembra 1936)* ⁵⁹

Apoštolská postupnosť pápeža sa viaže k sv. Petrovi, prvému medzi apoštolmi Ježiša Krista, ktorých nástupcami sú všetci katolícki biskupi na svete od počiatku Cirkvi až po našu súčasnosť. ⁶⁰ A preto sa apoštolská postupnosť nazýva aj *biskupskou líniou* – t.j. odovzdávanie biskupskej právomoci skrze biskupskú vysviacku aj od ostatných biskupov. K nej je zatiaľ našim jediným a dostupným prameňom internetová stránka www.catholic-hierarchy.org/bishop/

Z nej sa dozvedáme, že apoštolská postupnosť Moysesovho hlavného svätiteľa, J. Em. Jánosa Keresztélyho kardinála

⁵⁹ Porov. <https://www.katolickenoviny.sk/spravodajstvo/category/zahranicne/article/emeritny-papez-je-uz-dlhsie-na-dochodku-ako-v-urade.xhtml>

⁶⁰ Porov. Kán. 330; 333; 334 CIC.

Scitovszkého (1.novembra 1785 Košická Belá – 19.októbra 1866 Ostrihom), ostrihonského arcibiskupa a prímasa Uhorska, je písomne dochovaná len do roku 1541, kedy bol vysvätený za pomocného biskupa v Chieti v Taliansku titulárny biskup z Amyclae Mons. Scipione Rebiba (3.februára 1504 – 23.júla 1577), neskorší diecézny biskup v Motule a arcibiskup v Pise, titulárny konštantinopolský patriarcha a kardinál:

*J. Em. Mons. Scipione kardinál Rebiba*⁶¹

⁶¹ https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cardinal_Rebiba.jpg

- János Keresztély kardinál Scitovszky † (1828)
arcibiskup v Ostrihome;
kardinál – kňaz Santa Croce in Gerusalemme
- Biskup Ferenc Lajcsak † (1825)
biskup z Oradea Mare {GranVaradino, Nagyvárad}
- Biskup József Vurum † (1816)
biskup z Oradea Mare {GranVaradino, Nagyvárad}
- Arcibiskup István Fischer de Nagy † (1804)
arcibiskup v Egri
- Arcibiskup Ferenc Fuchs † (1788)
arcibiskup v Egri
- József kardinál Batthyány † (1759)
arcibiskup v Ostrihome; kardinál - kňaz San Bartolomeo all'
Isola
- Arcibiskup Christoph Bartholomäus Anton Migazzi Von Waal
und Sonnenturn † (1751), arcibiskup vo Viedni
- Giovanni Antonio kardinál Guadagni , OCD † (1724)
kardinál - biskup Frascati
- Lorenzo kardinál Corsini † (1690)
kardinál - kňaz San Pietro in Vincoli
- Flavio kardinál Chigi (Sr.) † (1686)
kardinál - biskup Porto e Santa Rufina
- Paluzzo kardinál Paluzzi Altieri degli Albertoni † (1666)
kardinál - kňaz Santa Maria in Trastevere
- Ulderico kardinál Carpegna † (1630)
kardinál - kňaz Santa Maria in Trastevere
- Luigi kardinál Caetani † (1622)
kardinál - kňaz Santa Pudenziane
- Ludovico kardinál Ludovisi † (1621)
emeritný arcibiskup v Bologni; kardinál - kňaz San Lorenzo in
Damaso; prefekt Kongregácie pre šírenie viery v Ríme

- Arcibiskup Galeazzo Sanvitale † (1604)
emeritný arcibiskup v Bari (Canosa)
- Girolamo kardinál Bernerio , OP † (1586)
kardinál - biskup Albano; prefekt Kongregácie pre index
v Ríme; kardinál – biskup Porto e Santa Rufina
- Giulio Antonio kardinál Santorio † (1566)
kardinál - kňaz San Bartolomeo all' Isola
- Scipione kardinál Rebiba †(1541), kardinál – kňaz Santa
Pudenziane; kardinál - kňaz Sant' Anastasia; kardinál – kňaz
Sant Angelo Pescheri; kardinál – kňaz Santa Maria in
Trastevere;
titulárny patriarcha Konštantinopolu; kardinál – biskup Albano;
kardinál – biskup Sabina ⁶²

⁶² Porov. <https://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bsci.html>

*Averz pamätnej medaily vyrazenej z príležitosti 50.výročia kňazstva
kardinála Scitovszkého v roku 1859⁶³*

V slovenčine – Ján Krstiteľ kardinál Scitovszky, no on sám používal formu svojho mena a priezviska v maďarčine - János Keresztély bíboros Scitovszky, bol rodákom z Košickej Belej a za kňaza ho vysvätili pre službu v rožňavskej diecéze, ktorú potom od 25.marca 1828 viedol ako jej diecézny biskup. No od 22.novembra 1838 bol preložený za diecézneho biskupa Pécs. Hoci o ďalších desať rokov bol 21.júla 1849 vymenovaný za ostrihomského arcibiskupa a prímasa Uhorska, ešte v rokoch 1849 – 1852 bol apoštolským administrátorom diecézy Pécs. 7.marca 1853 bol vymenovaný

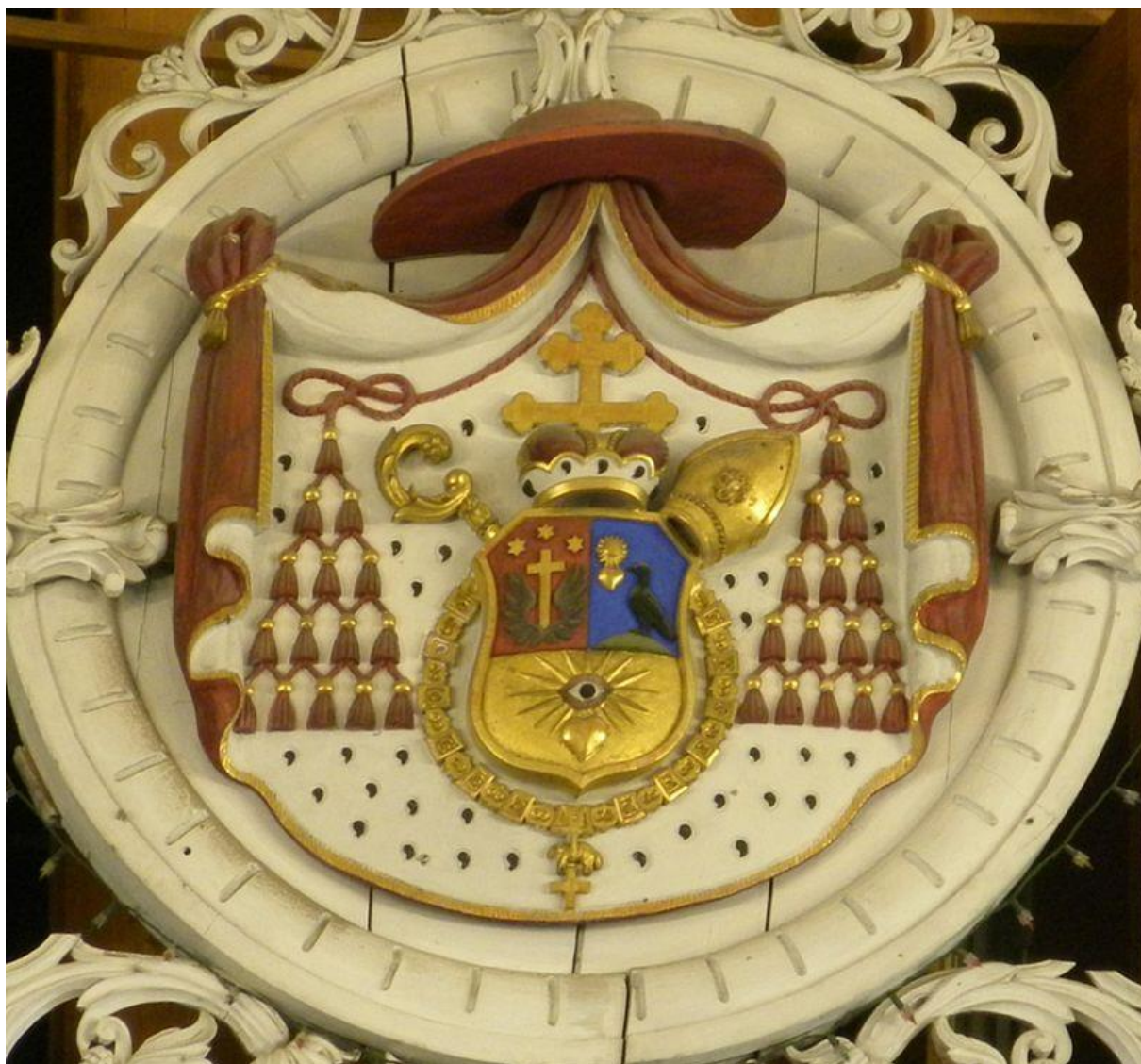
⁶³ https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Krstite%C4%BE_Scitovsk%C3%BD

kardinálom a rok na to, 16.novembra 1854 mu ako kardinálovi – kňazovi prideliť titulárny kostol Santa Croce in Gerusalemme v Ríme. Vysvätil štyroch za biskupov, ktorí pochádzali zo Slovenska:

- v roku 1850 Józsefa Kunszta zo Zubrohlavy, bol košickým biskupom a arcibiskupom v Kalocsi
- v roku 1851 Štefana Moysesu z Veselého, ktorý bol banskobystričským biskupom
- v roku 1852 Józsefa Krautmanna z Beckova, ktorý mu bol pomocným biskupom v Ostrihome
- a v roku 1865 Józsefa Durgutha z Mojmíroviec, ktorý mu bol tiež pomocným biskupom v Ostrihome

Kardinál Scitovszky zomrel 19.októbra 1866 v Ostrihome, kde bol aj pochovaný v krypte Katedrály – baziliky Panny Márie a sv. Vojtecha, ktorú ešte ako nedokončenú konsekroval - posvätil.⁶⁴

⁶⁴ Porov. www.catholic-hierarchy.org/bishop/bsci.html

Erb kardinála Scitovszkého v katedrále – bazilike Panny Márie a sv. Vojtecha v Ostrihome ⁶⁵

⁶⁵ https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Krstite%C4%BE_Scitovsk%C3%BD

Inkardinácia

V zmysle kán 265 CIC z roku 1983 musí byť každý klerik *inkardinovaný* – začlenený buď do partikulárnej cirkvi – diecézy alebo osobnej prelatury – teraz je to napr. *Opus Dei*, či buď do inštitútu zasväteného života (rehoľa, kongregácia) alebo do spoločnosti, ktoré majú na to splnomocnenie (inštitúty). A to platí tak dnes ale platilo to aj v Moysesových časoch. Jeho inkardinácia sa *prvý raz* uskutočnila tonzúrou – prvým nižším svätením, hoci v jeho *curriculum vitae* sa na webe uvádza dnešný spôsob vstupu do klerického stavu a inkardináciou prijatím diakonskej vysviacky (porov. kán 266 CIC) 13.januára 1821 v Ostrihome. Na druhý deň, 14.januára 1821 prijal kňazskú vysviacku.⁶⁶ Teda stal sa klerikom Ostrihomskej arcidiecézy, kam vtedy patrilo aj jeho rodisko Veselé, dnes v okrese Piešťany v trnavskom kraji.⁶⁷

⁶⁶ Porov. <https://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bmoyses.html>

⁶⁷ Porov. KLEMENT, M. – ZEMKO, P. 2017. *Slovenský rodák z Veselého na Trnavsku*. Trnava: Ivona Matúšová, 2017, 52 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 71 – 3.

Rodný dom biskupa Štefana Moysesu vo Veselom ⁶⁸

Predtým, ako sa to však všetko stalo, tak musela prebehnúť duchovná formácia kandidáta v Malom seminári a následne vo Veľkom seminári, zároveň aj intelektuálne štúdium filozofie a teológie, na základe čoho mohol predstúpiť pred svätiteľa – biskupa a požiadať o diakonskú a presbyterskú vysviacku. Štefan Moyses študoval najskôr v Trnave, ⁶⁹ ktorá bola čo najbližšie k jeho bydlisku, odkiaľ ho potom poslali iste aj kvôli získaniu znalosti jazyka do Pešti a napokon do centra svojej diecézy do Ostrihomu.

⁶⁸ <https://www.piestanskydennik.sk/2018/07/05/verny-ctitel-slovanskych-apostolov-az-do-smrti/>

⁶⁹ Porov. ZEMKO, P. – MARKOVÁ, M. 2011. *Arcibiskupské gymnázium biskupa P. Jantauscha včera i dnes*. Trnava: Ivona Matúšová, 2011, 32 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 16 – 4.

Pamätná tabuľa v Trnave⁷⁰

Jeho *druhej inkardinácie* do záhrebského biskupstva predchádzalo a umocnilo získanie profesorského miesta gréčtiny a filozofie na Kráľovskej akadémii v Záhrebe – dnes je to Gornjogradska gimnazia Zagreb. A iste aj okolnosť, že práve tam bol biskupom (1830 – 1837) Mons. Alexander Alagovič (30.decembra 1760 – 18.marca 1837), rodák z Malženíc - dnes v okrese Hlohovec pri Trnave.⁷¹ Ako i to, že po jeho smrti sa jeho nástupcom stal opäť biskup (1837 - 1869) so slovenským pôvodom, Mons. ThDr. Juraj Haulik, rodák z Trnavy;⁷² od roku 1852 ako arcibiskup – metropolita a následne aj ako kardinál - 1856.⁷³

⁷⁰ <https://www.piestanskydennik.sk/2018/07/05/verny-ctitel-slovanskych-apostolov-az-do-smrti/>

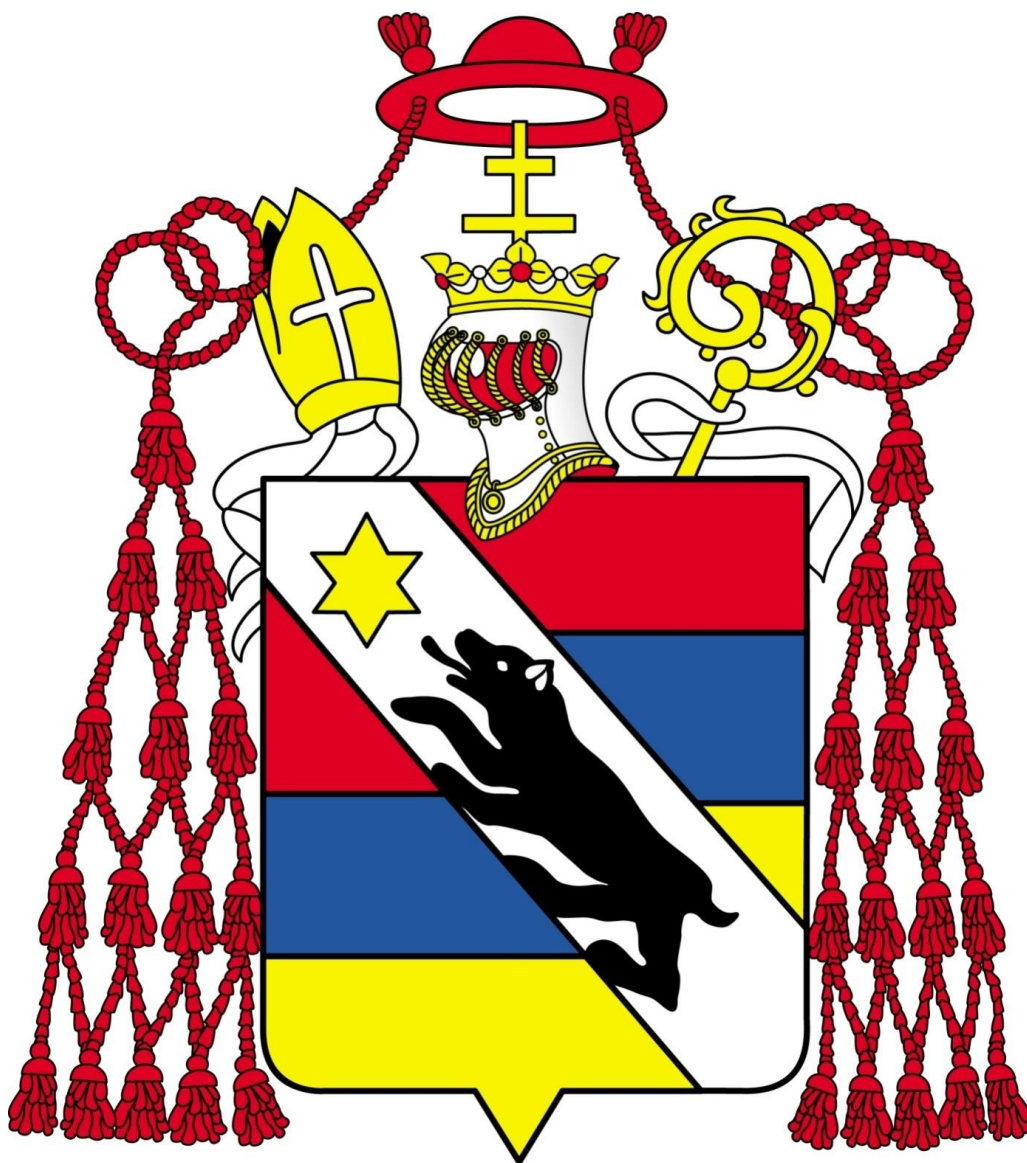
⁷¹ Porov. ZEMKO, P. 2019. *Zasadzovať sa za spoločné dobro, Trenčín 20.októbra 2018* (Zborník z vedeckej konferencie). Trnava: Ivona Matúšová pre Haulikov inštitút, 2019, 33 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 89979 – 08 – 0.

⁷² Porov. ZEMKO, P. – MATÚŠOVÁ, I. 2017. *Ročenka Haulikovho inštitútu I. Od DDSJP k Haulikovmu inštitútu*. Trnava: Pre Haulikov inštitút vydalo Vydavateľstvo Ivona Matúšová, 2017, 152 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 72 – 0.

⁷³ Porov. DEŽELIČ, V. st. 2019. *Trnavský rodák kardinál Haulik, záhrebský arcibiskup 1788 – 1869*. Trnava: Haulikov inštitút, 2019, 2.vydanie, 232 s. ISBN 978 – 80 – 973532 – 1 – 6.

Aby mohla nastať inkardinácia, musí byť najskôr exkardinácia, hovorí súčasné kanonické právo v kán. 270. Moysesu rovnako tak musel najskôr *exkardinovať* ostrihomský arcibiskup a primas Uhorska József Kopácsy⁷⁴ a následne ho hneď *inkardinoval* medzi klérus do svojej diecézy vtedajší ešte len záhrebský biskup Juraj Haulik, lebo sa nepripúšťajú potulní klerici podľa kán. 265 CIC.

⁷⁴ <https://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bkopac.html>

*Erb kardinála Haulika prepísaný do súčasnej podoby PhDr. Ladislavom Vrtelom,
Heroldom Slovensko ⁷⁵*

Biskupská vysviacka a inštalácia

Menovaním Moyses a banskobystričským biskupom sa vlastne ocitá už v treťom cirkevnom spoločenstve – po Ostrihomskej

⁷⁵ Porov. CZARNECKI, P. S. – ZEMKO, P. Z Trnavy do Záhrebu pod ochranou sv. Marka Križina. In: ZEMKO, P. 2020. Kardinál Haulik. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 10. decembra 2019 v Trnave. Trnava: Haulikov inštitút 2020, 41 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 973532 – 2 – 3.

arcidiecéze, Záhrebskej diecéze – to je Banskobystrická diecéza. No predtým bola ešte prepotrebná plná moc plynúca z *biskupskej vysviacky* a kánonické prevzatie diecézy *inštaláciou*.

Lebo vymenovanému biskupovi sa ukladá povinnosť prijať čím skôr biskupskú vysviacku. Podľa liturgických noriem v Katolíckej cirkvi si má biskup - hlavný svätiteľ pribrať aspoň dvoch biskupov za spolusvätiteľov.⁷⁶ Kardinál Scitovszky si podľa dochovaných prameňov k Moysesovej biskupskej vysviacke 25.mája 1851 v Ostrihome – pravdepodobne v katedrále, ale mohlo to byť aj v biskupskej kaplnke či v hocijakom inom kostole: dnes to už nevieme zistiť - pribral jediného biskupa – Mons. Antona Karnera (20.januára 1794 – 30.septembra 1856), diecézneho biskupa v Győri. Totiž aj biskupa Karnera v roku 1850 vysvätil kardinál Scitovszky, takže apoštolskú postupnosť ako členovia biskupského kolégia v jednote s pápežom mali obaja svätitelia skrze kardinála Scitovszkeho. Meno tretieho biskupa – svätiteľa sa nikde nezachovalo.

Zatiaľ z jediného internetového prameňa: www.catholic-hierarchy.org/bishop/bmoyses.html môžeme ešte vyčítať zaujímavosť, že banskobystrický biskup, Mons. PhDr. Štefan Moyses, bol 14.septembra 1856 spolukonsekrátorom na biskupskej vysviacky Mons. Józsefa Vibera (19.júla 1795 – 15.januára 1866), titulárneho biskupa v Alii a ostrihomského pomocného biskupa. Hlavným svätiteľom svojho pomocného biskupa bol kardinál Scitovszky.⁷⁷ Druhým spolukonsekrátorom na onej biskupskej vysviacke bol aj rožňavský biskup, Mons. István Kollárscsik (15.augusta 1796 – 18.júla 1869), ktorý zhodou okolností zomrel len 13 dní po Moysesovej smrti.

⁷⁶ Porov. Obrady biskupskej vysviacky. 1980. In: ZOS, SLOVENSKÁ LITURGICKÁ KOMISIA. 1980. *Rímsky pontifikál*. Trnava: Spolok sv. Vojtecha Trnava v Cirkevnom nakladateľstve Bratislava, 1980, 422 s.

⁷⁷ Porov. www.catholic-hierarchy.org/bishop/viber.html

Kollárcsik ⁷⁸ bol vysvätený za biskupa 23.februára 1851 – len štvrt' roka pred Moysesom – v Nitre, kde ho vysvätil miestny diecézny biskup Imre Palugyay de Eaden et Bodalfa (31.októbra 1780 – 24.júla 1858). ⁷⁹

⁷⁸ Porov. www.catholic-hierarchy.org/bishop/bkollar.html

⁷⁹ Porov. www.catholic-hierarchy.org/bishop/bpalugyay.html

Pamätná tabuľa na budove biskupského úradu v Banskej Bystrici ⁸⁰

Po biskupskej vysviacke v Ostrihome sa novomenovaný biskup Moyses presunul do svojej biskupskej rezidencie, kde po celý čas svojho pôsobenia býval a úradoval. ⁸¹ No nie do Banskej Bystrice, ale

⁸⁰ <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Banska-Bystrica-Stefan-Moyeses-plaque.jpg>

⁸¹ ZEMKO, P. 2016. *Moysesovo záhradníctvo a ovocinárstvo*. Trnava: Ivona Matúšová, 2016. 9 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 89413 – 55 – 3.

do letného sídla banskobystrických biskupov, kaštieľa v Svätom Kríži nad Hronom. Lebo biskupské sídlo v Banskej Bystrici bolo neobývatelné.

Letné sídlo banskobystrických biskupov v Svätom Kríži nad Hronom do roku 1941, dnes v Žiari nad Hronom⁸²

Predchádzajúci biskup Mons. Jozef Rudnyánszky de Dezsér (1788 – 1859) 14.marca 1849 ako banskobystrický biskup (1845 - 1849) abdikoval a diecézu viedol ako dočasný administrátor, kapitulný vikár Juraj Budatinszky, banskobystrický kanonik a v rokoch 1843 – 1845 aj ako generálny vikár. On Moysesovi odovzdal diecézu. Moyses sa na svoju inštaláciu presunul do Farského

⁸² <https://dromedar.zoznam.sk/cl/1002005/1780741/Kastiel-v-Ziari-nad-Hronom-budu-rekonstruovat--pocas-priprav-nasli-zlateho-draka>

kostola Nanebovzatia Panny Márie v Banskej Bystrici, a nie do katedrálneho chrámu sv. Františka Xaverského, kde bol 23.júla 1851 pred tvárou kapituly, kléru a Božieho ľudu slávnostne *inštalovaný* – *uvedený* do úradu banskobystrického biskupa, čím podľa práva liturgickou formou kanonicky prevzal svoju diecézu. Tak to bolo vtedy a vyžaduje sa to i dnes v *kán.* 382 § 3 a § 4 CIC.

*Pozostatky interiéru kaplnky v letnom sídle banskobystrických biskupov – súčasný stav*⁸³

⁸³ <https://dromedar.zoznam.sk/cl/1002005/1780741/Kastiel-v-Ziari-nad-Hronom-budu-rekonstruovat--pocas-priprav-nasli-zlateho-draka>

*Pozostatky interiéru kaplnky v letnom sídle banskobystrických biskupov – súčasný stav*⁸⁴

Záver

V čase svojej biskupskej vysviacky mal Moyses 53,5 rokov. Biskupom bol 18,1 roka. Zomrel 5.júla 1869 vo veku 71, 6 rokov v biskupskom kaštieli v Svätom Kríži nad Hronom. Pochovaný bol 8.júla 1869 v krypte banskobystrických biskupov pod Farským kostolom Povýšenia sv. Kríža v Svätom Kríži nad Hronom – dnes Žiari nad Hronom.⁸⁵

⁸⁴ <https://dromedar.zoznam.sk/cl/1002005/1780741/Kastiel-v-Ziari-nad-Hronom-budu-rekonstruovat--pocas-priprav-nasli-zlateho-draka>

⁸⁵ Porov. CHOVANEC, M. 2019. Pastiersky list Banskobystrickej diecézy k 150. výročiu smrti biskupa Štefana Moysesu. In: <https://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20191012001>

*Miesto posledného odpočinku Mons. dr. Štefana Moysesesa v krypte
Farského kostola v Žiari nad Hronom⁸⁶*

Svetozár Hurban Vajanský v Moysesovom životopise píše: *Tento vysoko krásny pasus upomína nás na ideálno - vzletné snahy Moysesove už v prvé roky jeho biskupstva. Prvé číslo ním protežovaného „Cyrilla a Methoda“, vyšlé dňa 10. januára 1852, prináša správu o dvoch Moysesových kázňach, nemeckej a slovenskej, na Silvestra 1851. Hurban v „Slovenských pohľadoch“ (diel III, č. 4. od 28. januára 1852) o tom píše: „Predmet slovenskej kázne bol: o potrebe pokánia a túženia po veciach nepominuteľných. Predmet, vyznačujúci sa i novotou i poézioou nábožnou. Priali by sme si od muža takého bystroumného, takého skúseného, taký bohatý náhľad na svet a život majúceho, ako pán biskup Moyses, v celom obsahu kázne tie čítať. Lebo kázeň môže byť dokonalá len po veľkých výjavoch a*

⁸⁶ www.ziar.sk/pripomenuli-sme-si-150-rokov-od-smrti-stefana-moyseesa/

*skúsenostiach v živote rečníka, ako v diamante zvečnelých. Cieľ „Cyrilla a Methoda“ je zjednotenie cirkvi kresťanskej, na rozličné strany rozpadnutej. To je jedna z najvznešenejších úloh, ktoré Slaviansťvo má uskutočniť. Pri menách Cyrila a Metoda jedno cíti každý upovedomelý slaviansky kresťan: že od tých apoštolov prijal národ jeho pred tisíc rokmi kresťanstvo. Kto na jednotu cirkevnú v Slaviansťve myslí, nemôže nemyslieť i na apoštolov prvých. Šťastne teda pracuj, „Cyrill a Method“ slovenský, blaho tebe, ak donesieš čo len jeden kameň ku kostolu jednoty cirkevnej vo veľkom Slovanstve!“ Hľa, tak schádzajú sa dva póly!!*⁸⁷

Literatúra a použité informačné zdroje

ÁČOVÁ, B. – KLEMENT, M. – ZEMKO, P. 2017. *Evanjelizácia emeritného pápeža Benedikta XVI.* Trnava: Ivona Matúšová, 2017, 46 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 89413 – 85 - 0.

DEŽELIĆ, V. st. 2019. *Trnavský rodák kardinál Haulik, záhrebský arcibiskup 1788 – 1869.* Trnava: Haulikov inštitút, 2019, 2.vydanie, 232 s. ISBN 978 – 80 – 973532 – 1 – 6.

KLEMENT, M. – ZEMKO, P. 2017. *Slovenský rodák z Veselého na Trnavsku.* Trnava: Ivona Matúšová, 2017, 52 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 71 – 3.

KONFERENCIA BISKUPOV SLOVENSKA. 1996. *Kódex kánonického práva.* Trnava: spolok sv. Vojtecha, 1996, 937 s. ISBN 80 – 7162 – 061 – 0.

<https://www.catholic-hierarchy.org/>

⁸⁷ https://zlatyfond.sme.sk/dielo/1632/Vajansky_Zivot-Stefana-Moyseasa/4#ftn.d56e1958#ixzz6mIyZtuVm

ZEMKO, P. – MARKOVÁ, M. 2011. *Arcibiskupské gymnázium biskupa P. Jantauscha včera i dnes*. Trnava: Ivona Matúšová, 2011, 32 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 16 – 4.

ZEMKO, P. 2014. *Cyrlometodskí nasledovníci – Haulik, Moyses, Palárik. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Cyrlometodskí nasledovníci – Haulik, Moyses, Palárik ako i z príležitosti Valného zhromaždenia Haulikovho inštitútu v Trnave. Záhreb, Chorvátsko 14. – 16. mája 2014*. Trnava: Pre Haulikov inštitút vydalo Vydavateľstvo Ivona Matúšová, 2014, 143 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 34 – 8.

ZEMKO, P. 2016. *Moysesovo záhradníctvo a ovocinárstvo*. Trnava: Ivona Matúšová, 2016. 9 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 89413 – 55 – 3.

ZEMKO, P. – MATÚŠOVÁ, I. 2017. *Ročenka Haulikovho inštitútu I. Od DDSJP k Haulikovmu inštitútu*. Trnava: Pre Haulikov inštitút vydalo Vydavateľstvo Ivona Matúšová, 2017, 152 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 72 – 0.

ZEMKO, P. 2019. *Tematické didaskálie podľa Františkovho Gaudete et exultate*. Trnava: Ivona Matúšová, 2019, 15 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 89979 – 12 – 7.

ZEMKO, P. 2020. *Niektoré osobnosti dejín slovenskej homiletiky a slávnostné homílie*. Trnava: Ivona Matúšová, 2020, 190 s. ISBN 978 – 80 – 89979 – 21 – 9.

ZEMKO, P. 2020. *Kardinál Haulik. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 10.decembra 2019 v Trnave*. Trnava: Haulikov inštitút 2020, 41 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 973532 – 2 – 3.

Kontaktné údaje

doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph. D. h. c., EMBA,
LL. M., O.C.H. - predseda
Haulikov inštitút Trnava
Tehelná 6/B
917 01 Trnava
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
pavolzemko@gmail.com

+

prof. zw. dr hab. inż. ThLic. Paweł Stanisław Czarnecki, PhD,
MBA, DBA, LL. M, MPH, Dr. h. c. mult., O.C.H. - rektor
Collegium humanum
Warsaw management university
ul. Moniuszki 1A
00 - 014 Warszawa
RZECZPOSPOLITA POLSKA
rektorat@humanum.pl

+

PhDr. Simona Rečná, doktorandka
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
Námestie 1.mája č. 1, P.O.Box 104

810 00 Bratislava

Bratislava

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

simona.recna@gmail.com

OSOBNÝ BISKUPSKÝ ERB MONS. ŠTEFANA MOYSESA

Ladislav Vrtel

Osobný erb Štefana Moysesa (1797 - 1869), jednej z najvýznamnejších postáv slovenských dejín 19. storočia, niekdajšieho banskobystrického biskupa (1850 - 1869) a predsedu Matice slovenskej, je dnes známy v podobe modrého štítu, v ktorom na pravom ramene strieborného latinského kríža sedí strieborný holub.⁸⁸ (obr. č. 1) Dokonca bol publikovaný aj variant, kde rešpektujúc súčasný úzus konštruovania erbov biskupov, je za štítom zlatý jednoduchý procesiový kríž a nad tým všetkým zelený biskupský klobúk, z ktorého splývajú zelené šnúry so šiestimi strapcami.⁸⁹ (obr. 2)

1

2

Takáto štruktúra erbu bola však v časoch biskupa Moysesa neznáma, v jeho časoch bolo obvyklé používať ešte ako súčasť nadštítovej časti erbu aj pontifikálie - mitru a berlu. Publikovaná podoba je však aj po obsahovej stránke konštrukciou, ktorá zrejme vychádza z nejasnej pečate biskupa a dôsledne nezodpovedá skutočnému erbu ani obsahom ani formou.

⁸⁸ https://sk.wikipedia.org/wiki/Subor:COA_bishop_SK_Moyses_Stefan.png

⁸⁹ https://sk.wikipedia.org/wiki/Štefan_Moyzes

Bližšie k skutočnej podobe Moysesovho erbu je dobová rytina, pochádzajúca z polovice 19. storočia. Hlavnou časťou erbu je štít so znamením, ktorým je na ľavom ramene kríža sediaca sova (!), teda nie holub ako v neskorších zobrazeniach erbu. Na heraldicky pravom rohu štítu je položená biskupská mitra s fanónmi, spoza ľavého prečnieva hlavica biskupskej berly. Nad tým všetkým sa vznáša kňazský klobúk so šnúrami, z ktorých obe nesú po desať (!) strapcov. (obr. 3, 4). Kresba sa zachovala pod podobizňou biskupa Moysesesa v slávnostnom Cyrilometodskom albume z roku 1864.⁹⁰

3

4

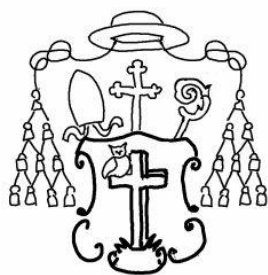
Skutočnú podobu erbu biskupa Moysesesa však poznáme podľa zreteľného odtlačku jeho pečate. Je zhodná s predchádzajúcou, no po obsahovej stránke kríž vyrastá z trávnatého vrška a za štítom stojí ešte procesiový kríž.⁹¹ (obr. 5, 6, 7).

⁹⁰ Slavnostní album Cyrilo - Metodějské. (Slavnostní album Cyril a Metoděj, redakci Fr. Jar. Kubíčka a Mich. B. Kříže, tiskem a nákladem Rudolfa M. Rohrera. Brno 1864. Za pomoc ďakujem prof. Petrovi Zubkovi

⁹¹ RKC Biskupstvo Banská Bystrica, Diecézny archív, fond Spisy biskupského úradu 1845 – 1895. Za pomoc ďakujem Mgr. Petrovi Kulanovi.

5

6

7

Analýzu erbu biskupa Moysesu zároveň využijeme ako pokus o rekapituláciu vývoja nadštítových častí erbov cirkevných hodnostárov do Moysesových čias, teda do polovice 19. storočia.

Tvar štítu

Štít biskupa Moysesu je plne v rytme heraldického tvaroslovie polovice 19. storočia, ktoré bolo veľmi rozmanité, inšpirované na jednej strane jednoduchými tvarmi romantických, pseudogotických štítov, na druhej strane podobou renesančných štítov s výraznými hornými rohmi a častokrát ornamentálne preliačenými stranami štítu.⁹²

Mitra

Liturgická pokrývka hlavy biskupov (a tzv. infulovaných

⁹² Pozri napríklad erb spišského biskupa Ladislava Záboyského (1850 - 1870), alebo erb košického biskupa Ignáca Fábryho (1852-1867). ZUBKO, P. - ŠVÁRNY, M.: Spišskí biskupi. Spišské Podhradie 1996. ZUBKO, P.: Cirkevná heraldika v Košickej arcidiecéze. Košice 2008, s. 72.

prelátov) je v heraldike isto najstarším vyjadrením cirkevného erbu.⁹³ Keď sa od 13. storočia stávala prilba - neskôr aj s klenotom - neodmysliteľnou súčasťou erbu šľachtica, cirkevnou odpoveďou na to bolo nahradenie rytierskej vojenskej prilby cirkevnou pokrývkou hlavy - mitrou. Umiestňovala sa, rovnako ako prilba, na stred horného okraja štítu. Neskôr túto pozíciu prepustila procesiovému krížu. Používala sa v erboch biskupov a arcibiskupov.⁹⁴

Berla

S biskupskou berlou, ako súčasťou nadštítovej časti erbu biskupa, sa stretáme od 15. storočia. Najskôr je akoby vsunutá do mitry, neskôr jej je rezervovaný heraldický ľavý roh štítu, kým heraldicky pravý roh štítu prenecháva mitre, alebo procesiovému krížu. Dnes sa v cirkevnoheraldických predpisoch použitie mitry v erbe kňaza výslovne zakazuje⁹⁵ a mitra (spolu s krížom a berlou) je (regionálne) rezervovaná ako nadštítová časť erbu biskupstva.

Kríž

Procesiový kríž sa objavuje spočiatku v strede za štítom,⁹⁶ niekedy pod vznášajúcou sa mitrou, ak je mitra na hornom okraji štítu uprostred, patrí mu najčastejšie heraldicky pravý roh štítu. Jeho

⁹³ VRTEL, L.: Náčrt vývoja cirkevnej heraldiky na Slovensku. In: *Zborník príspevkov k slovenským dejinám. K životnému jubileu univ. Prof. PhDr. Richarda Marsinu, DrSc.* (ed. SEDLÁK V.) Bratislava s. 146 - 173.

⁹⁴ Mitra sa používala v erboch prelátov až do roku 1968, keď pápež Pavol VI. Vo svojom motu proprio z 21. júna 1968 *Pontificalia regalia* mitru z prelátskych erbov odstránil a kodifikoval systém kňazských heraldických klobúkov. Pozri k tomu GLEJTEK, M. 2009. Vývoj a súčasný stav personálnej heraldiky s prihliadnutím na územie Slovenska. In: *Liturgia* 76, XIX, 4/2009, s. 281- 300.

⁹⁵ Motu proprio Pavla VI. *Pontificalia regalia* z 21. júna 1968.

⁹⁶ Pozri erbovú pečať ostrihomského arcibiskupa Hypolita z roku 1488. VRTEL, L. 2017. *Osem storočí slovenskej heraldiky*. III. vydanie, Martin 2017., s 127

používanie je pomerne dlho výsadou arcibiskupov, neskôr si ho však osvojili aj biskupi.

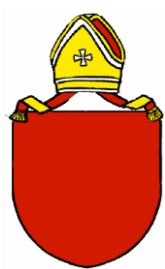
Klobúk

Povestný kardinálsky klobúk zaviedol ako osobitné označenie kardinálov pápež Innocent IV. na Lyonskom koncile v roku 1245. V 14. storočí klobúky postupne prenikali do heraldiky a objavili sa prvé pokusy vyjadriť farbou klobúka a počtom uzlov (strapcov) postavenie kňaza (kardináli 5 uzlov, arcibiskupi 4, biskupi 3, opáti 2 a kňazi 1 uzol na každej strane). Systém sa ujímal veľmi pomaly, zdá sa, že klobúky u nás používali skutočne ešte v 15. storočí najskôr iba kardináli.⁹⁷ Ak bol v 15. storočí ostrihomský arcibiskup kardinálom mal nad štítom klobúk, inak mal nad štítom mitru.⁹⁸ Postupne sa klobúky zavádzali pre erby všetkých stupňov cirkevnej hierarchie. Od 17. storočia sa postupne začal objavovať najmä v erboch biskupov, systém sa kodifikoval roku 1832, no v praxi sa zavádzal iba veľmi pomaly a nejednotne. Klobúky sa zobrazovali nad mitrou (berlou a krížom), kým ju v erboch cirkevných fyzických osôb celkom nenahradili.

Mitra, berla, kríž a klobúk sú štyri nadštítové časti erbu biskupa a arcibiskupa, ktoré sa až do 20. storočia objavujú v najrôznejších variáciách. Uvádzame tu niekoľko príkladov.

⁹⁷ VRTEL, L. 2017. *Osem storočí...*, s. 126.

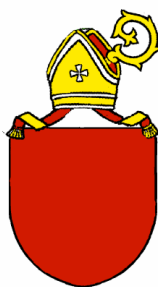
⁹⁸ Tamže s. 127

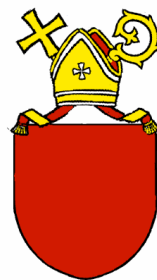
biskup 1489

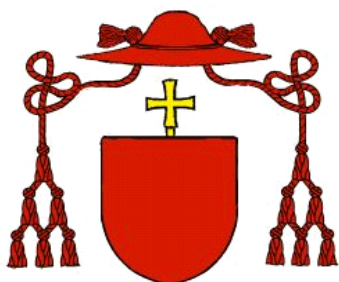
arcibiskup 1488

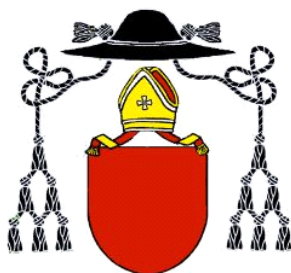
biskup 1581

arcibiskup 1622

arcibiskup kardinál⁹⁹
1448

prepoš 1537

biskup 19. storočie

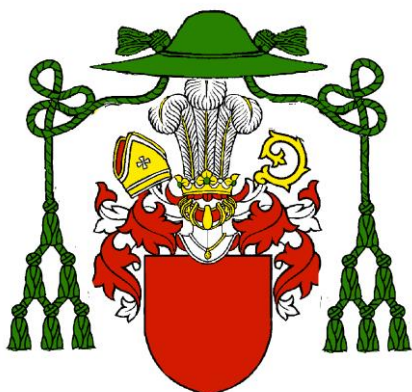

biskup 19. storočie

Pri erboch duchovných do roku 1918 bolo tiež obvyklé používať rodový erb, pravda ak biskup bol biskup šľachtického pôvodu, a v erbe sa používali i nadštítové časti šľachtického erbu - prilba, klenot,

⁹⁹ Kardinálsky klobúk bol červený (purpurový), zrejme taký používali aj biskupi, či prepošti. Konkrétne farebné vyobrazenia nepoznáme, pretože najstaršie heraldické vyobrazenia klobúkov poznáme iba z pečatí. Uvádzame tu farebnosť podľa mladšieho úzu.

prikrývadlá, koruna - po bokoch s mitrou a berlou. Niekedy sa použila v strede iba koruna, z ktorej vyrastal kríž a po bokoch sa umiestnila mitra a berla. Vo všetkých prípadoch sa nad tým všetkým vznášal kňazský klobúk so šnúrami s príslušným počtom uzlov (strapcov).

šľachtický biskupský erb 18. - 19. storočie

šľachtický biskupský erb 19. - 20. storočie

šľachtický biskupský erb 19. - 20. storočie

Formálna analýza erbu biskupa Moyses

Ako sme už v úvode spomenuli, erb biskupa Moysesesa na jednej strane rešpektuje dobový - i keď v tom čase zjavne rozkolísaný - úzus pri zostavovaní erbov biskupov. Na hornom okraji štítu je umiestnená mitra a spoza heraldicky ľavého rohu vyčnieva hlavica berly a nad štítom je kňazský klobúk, no na druhej strane tento úzus porušuje tým, že **za štítom nie je kríž a klobúk nemá biskupských šesť strapcov, ale arcibiskupských desať**. Na tomto mieste hodno poznamenať, že takýto počet strapcov v rovnakom čase používal napríklad aj košický biskup Jozef Kunszt (1850 - 1852), ktorý sa však roku 1852 stal Kaločským arcibiskupom, kde roku 1866 aj zomrel.

Ak by sme chceli spomenuté nedostatky formálneho zobrazenia erbu biskupa napraviť v duchu štylizácie z 19. storočia, kresba jeho erbu by mala nasledovnú štruktúru,

a podľa v súčasnosti (od roku 1969) platných predpisov pre tvorbu erbov biskupov by bola jeho štruktúra takáto: ¹⁰⁰

¹⁰⁰ Takto anachronicky sa zvyknú na internete zobrazovať erby starších biskupov.

Obsahová analýza erbu biskupa Moysesesa

Zaujímavá je isto aj motivácia výberu štítového znamenia erbu biskupa Moysesesa, ktorým je sova sediaca na ramene kríža vyrastajúceho zo špičky štítu.

Ak je správny predpoklad, že erb vznikol až po menovaní Štefana Moysesesa, dovtedy vďaka kardinálovi Haulikovi záhrebského kanonika, za banskobystrického biskupa sídliaceho vo Svätom Kríži, potom možno azda oprávnene predpokladať inšpiráciu v názve jeho sídla. Napokon najstaršie pečatidlá Svätého Kríža tiež obsahujú motív kríža pripomínajúceho tunajšie patrocínium, pochádzajúce už z roku 1075. Najstaršie pečatidlo Svätého Kríža pochádza z 15. storočia a je v ňom zobrazený latinský kríž, v mladších je na kríži zobrazený aj Corpus Christi.¹⁰¹

Ak by bol mal biskup Moyses svoj erb už ako záhrebský kanonik, mal by právo aj na použitie svojej kanonickej dekorácie vo

¹⁰¹ Až od 17. stor. sa paralelne s pečatidlom s krížom používa aj dvojrohé pečatidlo s postavou sv. Vojtecha, patróna ostrihomského arcibiskupstva, na čo upozorňuje aj legenda SIGIL(lvm) OPIDI S(anctae) CRVCIS ARCH(i)EPI(scopvs) STRI(goniensis) SVBLIT(vs).

svojom erbe.¹⁰² Keďže však začal používať svoj erb až po tom, čo sa stal biskupom a podľa cirkevného práva tým jeho postavenie kanonika zaniklo, o používaní kanonickej dekorácie v biskupovom erbe neuvažujeme.

Zaujímavé by bolo zistiť dôvod voľby sovy v erbe biskupa. Je to predovšetkým známy symbol múdrosti. V biblickej symbolike je však tiež symbolom poníženia, keď sa žalmista pripodobňuje k sove v rozvalinách (Ž 102, 7 - 8). Podobne sa sova objavuje ako sprievodný motív pri zobrazeniach pustovníkov – sv. Antona Veľkého, sv. Pavla Thébškeho, sv. Hieronyma a ďalších.

Z heraldického hľadiska je možno zaujímavé uviesť, že motív sovy sa vyskytuje v erboch viacerých slovenských národovcov 19. storočia. Sovu si do svojho erbu zvolil nielen Štefan Moyses, no do klenotu svojho erbu si ju vložil aj Juraj Palkovič (1763 - 1835), ostrihomský kanonik, národovec, významná osobnosť bernolákovského hnutia.¹⁰³ Podobne sovu na horný okraj svojho erbu s dvojitém krížom vo svojej pečati položil aj Jozef Ľudovít Miloslav Hurban (1817 - 1888), evanjelický kňaz, prvý predseda Slovenskej národnej rady, vedúca osobnosť slovenského povstania 1848 – 1849 (obr.), a zdá sa, že podobných príkladov by sme našli viacero.

¹⁰² Záhrebská kapitula ho používala od r. 1802. V Libri Regii Uhorskej dvorskej kancelárie sa nachádza znenie panovníckej listiny z 9. apríla 1802. Kríž je červený s bielym okrajom a ústredným medailónom s vyobrazením sv. Štefana na bielom koni. Spomedzi ramien kríža žiaria zvlnené lúče. Kríž je prevýšený zlatou svätoštefanskou korunou na stuhe. Tá bola pôvodne červeno-zeleno-červená, od r. 1971 bola nahradená červeno-bielo-modrou chorvátskou trikolórou. Kríž je identický s krížom kapituly v Oradei, udeleným tamojším kanonikom o rok skôr, rozdielna je iba farba stuhy. Na reverze medailónu je text INSIGNE CAPIT. ZAGRAB. Liber Regius, LX, s. 665 - 667. ALEXY, Z. 1996. *Ehrenzeichen der Kapitel in Vormals Habsburgischen Ländern*. Wien, 1996. s. 104.

¹⁰³ V jeho erbe je zobrazená slnečnica otáčajúca sa za slnkom. Vrtel, L. 2017. *Osem storočí...*, s.207.

Sova na
slovenskom erbe
z pečate Jozefa
Miloslava Hurbana

Pôvodná farebnosť nie je známa, traduje sa štít modrý a znamenie strieborné. Nemožno vylúčiť, že ide o dodatočné sfarbenie inšpirované farebnosťou erbu biskupstva, ktorý je však podstatne mladší a má svoju vlastnú históriu.

Erb Banskobystrického biskupstva

Erb Banskobystrického biskupstva dnes tvorí v modrom štíte strieborné písmeno X, na hornom okraji štítu spočíva mitra, za štítom skrížené insígnie - procesiový kríž a berla.

Jestvuje všeobecná predstava, že erby cirkevných právnických osôb sú staré, že erby biskupstiev existovali už v stredoveku, resp. od založenia biskupstva. Skutočnosť je celkom iná. I keď niektoré staré európske biskupstvá mali popri svojich pečatiach aj vlastné erby, väčšinou pretrvávala prax, že pečať ostávala (aj po stáročia) nemenná, no erbom diecézy sa dočasne stával erb biskupa. Erb významného biskupa sa potom neraz v určitom období stal skutočným erbom biskupstva a už sa nemenil.

Erby biskupstiev zo stredovekého Slovenska nie sú známe. Martin Schrot vo svojom diele z roku 1581 síce uverejnil erb Nitrianskeho biskupstva s dvojitém krížom a erb Bratislavského biskupstva (!) s pruhmi, no išlo zrejme o jeho fantáziu, inšpirovanú uhorským štátnym erbom.¹⁰⁴

V súvislosti s erbom biskupa Štefana Moysesu by nás, pravdaže, zaujímal erb Banskobystrickej diecézy. Ten však vznikol oveľa neskôr a jeho korene siahajú až k erbu banskobystrického biskupa Jozefa Feranca (1973–1990). Erb navrhol Jozef Novák a nakreslil ho akademický maliar Vincent Hložník. Vznikol v sedemdesiatych rokoch 20. storočia. V prvom a štvrtom poli je umiestnený v tom čase ešte neexistujúci - erb diecézy a v druhom a treťom poli erb biskupa v červenom poli strieborná holubica. Po obsahovej stránke pripomína erb banskobystrického biskupa Andreja Škrábika (1943 - 1950), v ktorom je zobrazený šikmý kríž apoštola svätého Andreja, patróna biskupovho krstného mena. Podobnosť je však iba náhodná, pretože v erbe biskupa Feranca nemá byť zobrazený Ondrejský kríž ale

¹⁰⁴ VRTEL, L. 2017. *Osem storočí...*, s. 156.

písmeno “X”, ktoré má pripomínať prídomok svätého Františka Xaverského.

erb
Banskobystrického
biskupstva 90.- te
roky 20. storočia (?)

erb banskobystrického
biskupa Andreja Škrábika
(1945 - 1950)

Erb biskupa Feranca pôsobí dojmom združeného erbu, no v čase svojho vzniku takým nebol. Združený erb totiž predstavuje spojenie dvoch existujúcich erbov - jedného (erbu právnickej osoby - biskupstva) s písmenom X a druhého (osobného erbu kňaza - biskupa) s holubicou - no také sa vo Ferancovom erbe nespojili. Autori túto etapu jednoducho preskočili.

Ani mimoštitové súčasti erbu nie sú v súlade s kodifikovanými cirkevnoheraldickými zásadami. Nad štítom chýba klobúk so šiestimi strapcami na každej strane. Naopak naviac sú tu zobrazené pontifikálie berla a mitra. Tie boli ako súčasť erbu biskupa v tom čase už zrušené pápežom Pavlom VI. v inštrukcii z 31. marca 1969, (Pars. 2 – Tituli atque Insignia).¹⁰⁵

¹⁰⁵ Pars. 2 – Tituli atque Insignia. In: *Acta Apostolicae Sedis LXI*. Typis polyglottis Vaticanis 1969.

Po obsahovej stránke je vhodné pripomenúť, že skratky mien nie sú najvhodnejším vyjadrením jednotlivých svätcov, majú byť - ako nomina sacra - rezervované pre božskú osobu (IHS, IXP...) a Pannu Máriu (M), nie však pre bežných svätých. Je síce pravda, že svätcova iniciála X je zriedkavá, a teda sotva môže dôjsť k zámene s iným svätým, no na druhej strane môže evokovať šikmý kríž svätého Ondreja, preto je dôležité pri zobrazovaní tohoto erbu veľmi akcentovať päťky písmen.

Osobným znamením banskobystrického biskupa Feranca, zobrazeným v druhom a treťom poli štvrteného erbu je v červenom štíte strieborná holubica. Nie je to symbol Ducha svätého, ale symbol mieru. Nenesie síce olivovú ratolesť, no nemá ani svätožiaru. Na symboliku tejto konkrétnej holubice, ako holubice mieru poukazuje aj heslo pod erbom biskupa Feranca, tejto výraznej osobnosti komunistického hnutia katolíckych duchovných *Pacem in terris*.¹⁰⁶ Erb Banskobystrickej diecézy je teda derivátom erbu biskupa Feranca a je asi o dvadsať rokov mladší.¹⁰⁷

erb biskupa Feranca
(1973–1990)

rekonštrukcia

¹⁰⁶ PAX, BONUM, SUPER OMNIA CARITAS – POKOJ, DOBRO, NADOVŠETKO LÁSKA.

¹⁰⁷ Stojí za zmienku, že erb Trnavskej diecézy vznikol rovnako, a to zo znamenia v prvom a štvrtom poli erbu arcibiskupa Mons. Jána Sokola.

Záver

Hoci hlavnou témou nášho príspevku je erb banskobystrického biskupa Štefana Moyses, využili sme ho aj na sondu do vývoja zobrazovania pontifikálií v cirkevných erboch a v závere sme sa venovali aj erbu banskobystrickej diecézy, na ktorej čele stál v rokoch 1850 - 1869 Štefan Moyses.

Kontaktné údaje

PhDr. Ladislav Vrtel, A.I.H., P.A.H., O.C.H.

Hlavný štátny radca pre heraldiku

Herold Slovensko

Ministerstvo vnútra SR

Heraldický register SR

Križkova 7

811 04 Bratislava

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

ladislav.vrtel@mvsr.vs.sk

Chronológia *curricula vitae* Štefana Moysesa

Beáta Áčová – Martin Klement – Simona Rečná

- Narodil sa 24.októbra 1797 v Veselom v rodine roľníka Štefana a Anny rod. Masarovičovej; ako 9 mesačnému mu zomrel otec a 7 ročnému mu zomrela aj matka; jeho výchovy ako i jeho sestry Anny sa ujala rodina Ondreja a Judity Jelenčíkových; vychovávateľ bol správcom révayovského majetku a obaja boli ich vzdialení príbuzní a sami nemali deti
- po absolvovaní základnej školy v rodisku, postúpil v roku 1806 na gymnázium do Trnavy, odkiaľ prešiel v rokoch 1813 – 1815 na štúdium filozofie v Trnave
- v štúdiu pokračoval v Pešti, no nevedel tak dobre maďarsky a tak sa najskôr vzdelával v jazyku a potom tam v rokoch 1817 – 1819 absolvoval teológiu
- nakoľko však nemal kanonický vek – mal iba 22 rokov, tak ho generálny vikár Imrich Perényi odporučil šľachticovi Alexandrovi Lipthayovi do Sečianky v Honte, dnes v okr. Veľký Krtíš, aby vyučoval v latinčine jeho dvoch synov
- za diakona bol vysvätený 13.januára 1821 v Ostrihome

- za kňaza ho 14.januára 1821 vysvätil kardinál Alexander Rudnay, ostrihomský arcibiskup a prímas Uhorska
- ako kaplán pôsobil
 - Szentendre v Peštianskej župe, Maďarsko
 - Bzovík
 - Tesárske Mlyňany
 - Tölgyes, dnes súčasť obce Mogyoród v Peštianskej župe, Maďarsko

- Pešť – sv. Jozefa, dnes Budapešť VIII.mestský obvod podľa patróna kostola tiež nazývaný *Józsefváros*, Maďarsko
- PhDr., Univerzita Pešť, 1829
- 1.januára 1830 – 18.októbra 1847 pôsobil v Záhrebe, Chorvátsko
 - bol profesorom Filozofickej fakulty na Kráľovskej akadémii v Záhrebe, kde prednášal filozofiu, gréčtinu, náboženstvo, fyziku, matematiku, maďarčinu a literatúru
 - v roku 1835 sa stal funkcionárom Hudobného ústavu v Záhrebe
 - v rokoch 1837 – 1843 bol štátnym cenzorom a revízorom tlače
 - bol členom: Čitaonica Zagrebačka, 1838; Gospodárske društvo, 1841; Matica Ilirska, 1842; Narodni Dom Zagreb
 - v akademickom roku 1838/ 1839 sa stal zástupcom prefekta grécko – katolíckeho seminára v Záhrebe
 - 31.mája 1844 ho ostrihomský arcibiskup a uhorský prímas József Kopácsy exkardinoval z Ostrihomskej arcidiecézy a záhrebský biskup Juraj Haulik ho inkardinoval do Záhrebskej diecézy
- 19.októbra 1847 bol inštalovaný za sídelného kanonika Záhrebskej kapituly, Chorvátsko
 - ako vyslanec kapituly, istote aj pre znalosť rodnej slovenčiny, maďarčiny, nemčiny bol vyslaný na Uhorský krajinský snem v Bratislave, 7.novembra 1847 – 14.marca 1848; okrem toho ovládal aj latinčinu, gréčtinu, francúzštinu a samozrejme chorvátčinu
 - 10.augusta 1848 sa stal predsedom Komisie na posúdenie divadelných hier v Chorvátskom národnom divadle v Záhrebe
 - ako i povereníkom Povereníctva kultu a osvety v Banátskej rade, 1848
- 21.októbra 1848 ho záhrebský biskup Haulik vymenoval za rektora Kňazského seminára v Záhrebe a na Vysokej teologickej

škole v Záhrebe za profesora gréčtiny, biblickej archeológie, apologetiky, exegetiky a Úvodu do Svätého písma

- v rokoch 1848 – 1850 bol prvým redaktorom novín *Katolički list zagrebački*
- 25.augusta 1849 sa stal delegátom chorvátskeho bána pre rokovania s viedenskou vládou, kde sa pričínil o následné povýšenie záhrebského biskupstva na arcibiskupstvo a vymenovanie biskupa Juraja Haulika za prvého záhrebského arcibiskupa pápežom bl. Pia IX., 11.decembra 1852
- 5.septembra 1850 ho rakúsko – uhorský cisár František Jozef I. nominoval za banskobystrického biskupa
 - 13.septembra 1850 zložil Vyznanie viery a prísahu vernosti do rúk apoštolského nuncia vo Viedni
 - 19.septembra 1850 zložil prísahu panovníkovi
 - 17.februára 1851 ho pápež bl. Pius IX. vymenuje za banskobystrického biskupa
- 23.marca 1851 po 21 rokoch opúšťa Záhreb
- 25.mája 1851 bol vysvätený za biskupa v Ostrihome kardinálom Jánom Krstiteľom Scitovským, ostrihomským arcibiskupom a uhorským prímasom
- 23.júla 1851 bol vo Farskom kostole Nanebovzatia Panny Márie v Banskej Bystrici inštalovaný za banskobystrického biskupa, no po celý čas svojej biskupskej služby býval a úradoval v letnom sídle banskobystrických biskupov v Svätom Kríži nad Hronom, dnes Žiar nad Hronom
 - 1.januára 1852 prevzal po Jánovi Palárikovi vydávanie časopisu *Cyrill a Method* – vydával ho do 31.decembra 1856,

pričom redaktorstvo zveril Michalovi Chrástekovi, svojmu neskoršiemu tajomníkovi

- 1856 otvára Učiteľskú preparandiu v Banskej Bystrici
 - 1858 otvára novú budovu vyššieho Gymnázia v Banskej Bystrici
 - 12.decembra 1861 je na čele delegácie Slovákov, ktorí predkladajú prosbopis a Memorandum slovenského národa cisárovi vo Viedni
 - v miléniovom roku 1.000 výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu je lídrom osláv na Slovensku
 - 3.augusta 1863 sa stáva spoluzakladateľom Matice slovenskej a stáva sa jej prvým predsedom
 - V roku 1865 prvý raz oslávi preložený sviatok sv. Cyrila a Metoda – 5.júla
-
- 5.júla 1869, na liturgickú spomienku sv. Cyrila a Metoda, zomiera v Svätom Kríži nad Hronom vo svojom sídle
 - pochovaný bol 8.júla 1869 v Krypte banskobystrických biskupov pod Farským kostolom Povýšenia sv. kríža v Svätom Kríži nad Hronom, dnes Žiar nad Hronom
-
- PUBLIKÁCIE
- *Oratio funebris*, 26. XI. 1833, Zagrab, 12 s.
 - *Sermo funebris...* Ladislao Susich, Zagrab 1835, 12 s.
 - *Reč biskupa Štefana Moysesesa, 4.augusta 1863*
 - *Reč biskupa Štefana Moysesesa, 3.augusta 1864*
 - *Reč biskupa Štefana Moysesesa, 9.augusta 1865*
 - *Myšlenky o zahradníctve vôbec a o štepárstve obzvlášte*, Skalica, Tlačou Fr. X. Škarnycla synov, 1865, 28 s.
 - *List biskupa Štefana Moysesesa 4.valnému zhromaždeniu Matice slovenskej, 12.septembra 1866*

- *Na konci roku. Moysesove kázne*, Ružomberok, Tlačou Kníhtlačiarne Karla Salvu, 1897, 34 s.

○ PREKLADY

- *Hej slováci – Oj, Hrvati, jošte živi*
- *Kde domov můj – Gdje stanak moj?*

○ HAULIK, MOYSES, PALÁRIK A HAULIKOV INŠTITÚT

- V roku 2012 bolo schválené Výborom *Divadelno – speváckeho súboru Jána Palárika* (DSSJP) premenovanie na *Haulikov inštitút* (HI); v roku 2013 bol prijatý nový *erb* ako i v *Stanovách* Haulikovho inštitútu sa banskobystrický biskup, J. Exc. Mons. PhDr. Štefan Moyses, rodák z Veselého na Trnavsku, stáva druhým hlavným predmetom nášho inštitucionálneho záujmu, bádania, odhaľovania a pripomínania jeho života, diela a odkazu pre našu súčasnosť; prvým je kardinál Haulik a tretím kňaz Ján Palárik; a tiež v roku 2013 sa Haulikov inštitút stáva členom občianskeho združenia *Životnými cestami Jána Palárika* – ako jeden zo sedemnástich členov *združenia* miest, obcí a inštitúcií s palárikovskou tradíciou
- 14. – 16.mája 2014 uskutočnil Haulikov inštitút v Záhrebe svoje Valné zhromaždenie a zároveň medzinárodnú vedeckú konferenciu na tému: *Cyrilometodskí nasledovníci - Haulik, Moyses, Palárik*, z čoho bol aj vydaný zborník rovnakého názvu; zároveň sa členovia Haulikovho inštitútu zúčastnili v záhrebskom Parku Maksimir odhalenia Pamätnej tabule kardinálovi Jurajovi Haulikovi spolu s Veľvyslanectvom SR v Záhrebe

- 5.októbra 2015 odhalil Haulikov inštitút vo foyeri *Ženska Opća Gimnazija Družbe sestara milosrdnica s pravom javnosti*, Gundulićeva 10, Zagreb pamätnú tabuľu *Slovenskému trojhviezdiu v 19.storočí v Záhrebe: Jurajovi Haulikovi, Štefanovi Moysesovi a Bohuslavovi Karolovi Šulekovi* – ako ich nazýva Svetozár Hurban Vajanský v Moysesovom životopise - spolu s Provinciou Bezgrješnog Začeca BDM Zagreb a Veľvyslanectvom SR v Záhrebe; a to za účasti členov Haulikovho inštitútu, Slovákov žijúcich a združených v Matici slovenskej v Záhrebe ako i členov Chorvátsko – slovenského priateľstva v Záhrebe; zároveň následne v neďalekom chorvátskom národnom pútnom mieste v Marija Bistrici prebehla vedecká konferencia *Moysesovo dielo v prospech Slovanstva*, z ktorého bol vydaný zborník rovnakého názvu

○ NAŠE PUBLIKÁCIE O MOYSESOVI

- ZEMKO, P. 2014. *Cyrlometodskí nasledovníci – Haulik, Moyses, Palárik. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Cyrlometodskí nasledovníci – Haulik, Moyses, Palárik ako i z príležitosti Valného zhromaždenia Haulikovho inštitútu v Trnave. Záhreb, Chorvátsko 14. – 16. mája 2014.* Trnava: Pre Haulikov inštitút vydalo Vydavateľstvo Ivona Matúšová, 2014, 143 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 34 – 8.
- MIKUŠ, T. - ZEMKO, P. 2015. *Moysesovo dielo v prospech Slovanstva. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Záhreb, Chorvátska republika, 5.októbra 2015.* Záhreb: Spoločnosť chorvátsko – slovenského priateľstva, 2015, 128 s. ISBN 978 – 953 – 97153 – 7 – 1.

- ZEMKO, P. 2016. *Moysesovo záhradníctvo a ovocinárstvo*. Trnava: Ivona Matúšová, 2016. 9 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 89413 – 55 – 3.
- KLEMENT, M. – ZEMKO, P. 2017. *Slovenský rodák z Veselého na Trnavsku*. Trnava: Ivona Matúšová, 2017, 52 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 89413 – 71 – 3.

Kontaktné údaje

PhDr. Beáta Áčová, PhD, MBA, LL. M.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety

Palackého 1, P.O.Box 104

810 00 Bratislava

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

beata.acova@gmail.com

+

PhDr. PaedDr. Mgr. Martin Klement, PhD,

Ph.d.h.c., MBA, LL. M. – doktorand

Gréckokatolícka teologická fakulta

Prešovskej univerzity

Ulica biskupa Gojdiča 2

080 01 Prešov

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

martin.klement@gmail.com

+

PhDr. Simona Rečná, doktorandka

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety

Námestie 1.mája č. 1, P.O.Box 104
810 00 Bratislava
Bratislava
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
simona.recna@gmail.com